

ПРАВО ЕВОРПСКЕ УНИЈЕ

Проф.др _____

I КАРАКТЕР ЕВРОПСКИХ ИНТЕГРАЦИЈА КАО ЗНАЧАЈАН ФАКТОР НАСТАЈАЊА ФЕНОМЕНА ЕВРОПСКОГ ПРАВА

МАРШАЛОВ ПЛАН

Џон Маршал, министар иностраних послова САД, је 1947. године изложио план да САД логистички и финансијски помогне обнову и реконструкцију Европе, али овај план није садржао одредбе о отклањању постојећих антагонизама између држава Западне Европе.

ШУМАНОВ ПЛАН

Француски министар иностраних послова Роберт Шуман изложио је 1951. године план о регулацији односа у области црне металургије. У фокусу његових разматрања нашла се регулација односа у производњи и дистрибуцији угља и челика на основама изградње надржавних институција у овој области, што је била основа за почетак стварања много садржајнијих односа, посебно између Француске и Немачке.

ЕВРОПСКА ЗАЈЕДНИЦА ЗА УГАЉ И ЧЕЛИК

Шуманов план послужио је као узор за стварање Европске Заједнице за угаљ и челик 1951. године. Заједницу су чиниле: Француска, Немачка, Италија, Белгија, Холандија и Луксембург.

Органи Заједнице су: Висока Власт, Савет, Асамблеја и Суд правде.

Поред активности на рационализацији производње угља и челика, промовисан је рад на учвршћивању слободне трговине у овим секторима, забрани Владиних новчаних субвенција и сличних давања, квантитативних ограничења, дискриминације између произвођача и отклањању других рестрикција које би довеле до поделе тржишта.

ЕВРОПСКА ЕКОНОМСКА ЗАЈЕДНИЦА И ЕВРОАТОМ

После Римских уговора из 1957. године основане су још две заједнице и то: Европска економска заједница и Европска заједница за атомску енергију.

У почетку је Француска била предводник интеграционих процеса у Европи. После пада Берлинског зида, запажа се видљива офанзива Немачке на многим пољима интеграционих процеса. Четири остале државе оснивачи сматрају се тврдим језгром интеграционог процеса. Оне су заговорници дубљих процеса у интеграцији и поклоници комунитарног метода доношења одлука и креирања сарадње у бројним областима.

ПУТ КА ВЕЋЕМ ЈЕДИНСТВУ У ЕВРОПСКОЈ ЗАЈЕДНИЦИ

Кључне промене донели су Јединствени Европски акт из 1985. године, Уговор из Мастрихта 1992.године, Амстердамски уговор из 1997. године и Уговор из Нице 2004. године.

После Мастрихтског уговора успостављена су 3 стуба сарадње. Три Заједнице су се ујединиле у Европску Заједницу. Државе чланице су пренеле на Европске Заједнице широка овлашћења како би могле да регулишту кретање роба, услуга, лица, капитала и саобраћаја.

Први стуб сарадње је економска интеграција чији је крајњи циљ остваривање политичке интеграције. У том правцу значајан корак учињен је 1998.године формирањем Европске централне банке са седиштем у Франкфурту. 11 држава чланица је заменило своје националне валуте еуром.

Други стуб сарадње успоставио је заједничку спољну и безбедносну политику која омогућава да Европска Унија предузима заједничке акције у тој области онда када су сагласне државе чланице.

Трећи стуб обухвата Правосуђе и Унутрашње послове. Посебна пажња поклања се питањима азила, имиграције, сарадње у правосуђу у питањима грађанским и кривичним, промета дрога, царинске и полицијске сарадње у борби против тероризма.

Од јула 2003. године Европска унија добила је нових десет чланова. Пре тога је донет Уговор из Нице који је предвидео одлучивање квалификованом већином у највећем делу, уместо једногласности.

ПЕРСПЕКТИВЕ ИНТЕГРАЦИОНОГ ПРОЦЕСА У ЕВРОПИ

Европска Унија се може сматрати супранационалном међународном организацијом, јер поседује моћ да своје чланице директно обавезује својим одлукама. Карактер супранационалности посебне врсте видљив је и у чењеници да одлуке ЕУ могу бити директно примењиване у државама чланицама, без посредовања њихових државних органа.

ТЕОРИЈА ИНТЕГРАЦИЈА

У раним фазама интеграције најчешће се позивало на функционалистичке теоријске приступе. Инсистирало се да се у њима означе економске сфере сарадње. Појавила су се схватања која су оснаживала неофункционалистичку матрицу о специфичној кооперацији. Инсистирало се на тома да се специфична сфера сарадње у економији (трговини) мора пренети и у друге сфере, па чак и у оне политички осетљивије у много чему. Из тог разлога долази до тренда умањења овлашћења влада држава чланица и афирмисања технократског модела одлучивања, заснованог на експертском знању.

Ни једна од наведених теорија, узета сама за себе, не би могла у потпуности дати одговор на питања о суштинама и елементима садржаним у оснивачким уговорима о ЕУ. Ови документи садрже елементе и једног и другог приступа.

II ПОЛИТИКА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

Политика која се подводи под модел креирања изградње тржишта, своди се на приватизацију и повлачење државе из ове сфере. Ова политика нема тенденцију да штити произвођаче од лоших страна тржишних механизма. Корекција тржишта је оријентисана ка редистрибуцији од богатих региона ка сиромашним.

Већина одлука из ове сфере долази од националних влада наслоњених на лобије привредника.

МЕТОДИ ДОНОШЕЊА ОДЛУКА У ЕВРОПСКОЈ УНИЈИ

Процес и методи доношења одлука у ЕУ су веома сложени. Различите су категорије питања о којима се расправља. У складу са тим, различити су и методи доношења одлука. Питања уређења тржишта, корективних мера у њему, пољопривреде и заштите животне средине се решавају **комунитарним методом**.

Уколико се решавају питања учешћа држава чланица у процесима доношења одлука које имају за њих велики значај, а нужно је, због општих интереса, координирати националне политике са политиком ЕУ, користи се **координирајући метод**.

Трећи метод је **међувладин или интерговерменталистички**.

Сваки од наведених метода доноси понешто специфично, руководећи се различитим правилима и сваки од њих је производ различитих овлашћења њихових актера. Процес доношења одлука веома зависи од тога која је област одлучивања у питању. У том правцу, присутна је необична шароликост захвата, што је главна одлика органа ЕУ. Ови органи такође комуницирају упоредо и са органима у националним државама и међународним организацијама.

Услед тога се афирмисало опредељење за мулти ниво одлучивања, који има свој национални, супранационални и међународни аспект.

Комунитарни метод

Комунитарни метод одлучивања карактеристичан је за ране фазе рада Европске заједнице. Његов допринос је највећи у развоју заједничке политике. Продукт је супранационалног модела у коме се овлашћења преносе са националног на ниво ЕУ. У том смислу, европске институције су главни фактори одлучивања, односно главни органи.

Његове најважније одлике су:

1. незаобилазна улога Комисије која покреће бројна питања за решавање
2. важна улога Савета ЕУ, поготово током ангажмана у стратешком преговарању
3. веома важна улога Европског парламента у многим легислативним питањима и питањима буџета
4. назаобилазна улога Европског суда правде у подизању ауторитета легислативе ЕУ

Велики број одлука у ЕУ су административног карактера. У томе учествују бирократе, присутни у Комитетима, као и многи званичници држава чланица у бројним поткомитетима. Посебан значај имају експерти који играју незаменљиву улогу у европској политици и приликом доношења одлука.

Метод координације

Координациони метод се примењује у пословима уједначавања политике запошљавања, правосуђа и унутрашње политике па и у политици ублажавања тржишних дејстава, спољне и безбедносне политике, као и у правосуђу и унутрашњим пословима.

Метод координације је успешан у следећим ситуацијама:

1. када се у оквиру Комисије организује рад националних експерата и њихово умрежавање
2. када се умрежавају независни експерти
3. када Конвенције назависних експерата идентификују високе циљеве и оснажују моделе стварања виших структура за примену у националним политикама држава чланица
4. када експерти посредством рада у комитетима Европског Парламента воде различите врсте дијалога
5. када учествују у продукцији разноврсних форми необавезних правила и препорука.

Овај метод се употребљава у правосуђу и унутрашњим пословима. Резултат његове примене био је формирање Еуропола. У практичном смислу, у политици ЕУ овај метод је играо велику улогу тако што је на почетку употребљаван приликом разматрања питања у којима ЕУ није имала овлашћења.

Мека конвергенција

Мека конвергенција је идеја да се могућности конвергенција националних политика учине вероватним и могућим.

Европски Савет је посредством метода координације створио серију стратегија у разним областима које су досада биле неприступачне и нису припадале ЕУ. Овај тип стратегија и процеса именовани су по градовима у којима су одржавани састанци Савета. На овим састанцима било је речи о питањима из области у којима ЕУ није имала надлежност.

Овакав тип сарадње произвео је стварање већег броја нових Агенција и Еуропола. Тиме су се на почетку динамизирали недовољни контакти између полиција држава чланица.

Луксембуршки процес се бавио питањима стратегије запошљавања у смислу постизања флексибилнијих односа на тржишту ради повећања запослености.

Кардифски процес се бавио повећавањем продуктивности посредством добровољне координације националних политика, посебно у области тржишта капитала између држава чланица међу собом и са ЕУ.

Келнски процес је промовисао координацију у области макроекономских политика држава чланица како би се обезбедио развој без инфлације и повећала запосленост.

Лисабонска стратегија обухвата економску и социјалну обнову и посебно обнову животне средине.

Интерговерменталистички (међувладин) метод

Ова врста метода доношења одлука примењивана је у пословима из класичног домена државног суверенитета, односно у пословима из спољне политике, фискалне политике, правосуђа и унутрашњих послова итд.

Интерговерменталистички метод има следеће карактеристике:

1. активно учешће Европског Савета у доношењу свих елемената политике
2. доминација Савета министара или коалиције чланова Влада у сврху консолидације сарадње
3. изузимање Европског Парламента и Европског Суда правде
4. доношење одлука не зависи од националних парламената и јавности

Велики број случајева примене овог метода налазимо у оквирима Уговора – у монетарној сарадњи, у сфери унутрашњих послова када је реч о борби против тероризма, организованог криминала и у креирању режима имиграције.

Основна намера овог метода је да разменом искустава ојача потребна знања и понекад, на основу тога постаје водич националне и регионалне политике.

ЗАЈЕДНИЧКО ТРЖИШТЕ

Централно питање и сврха интеграционих процеса у Европској заједници било је успостављање заједничког тржишта.

Изградња тржишних механизма

Интеграција у овој сфери почива на 4 слободе и то: слобода кретања лица, роба, капитала и услуга.

Успостављање јединствених спољних тарифа захтевало је јединство наступа према трећим државама.

Комисија има овлашћења да преговара у области трговине, али она не наступа само у своје име, јер је сачињена од чланова из држава чланица, па се на тај начин посредно промовишу интереси држава чланица. Реформе у области трговине свode се на приватизацију и повлачење државе из ове сфере, из разлога што државе по правилу штите националне произвођаче.

Делатности изградње тржишних механизма и укупног модела тржишта представљају у основи либерализацију. То чини у првом реду отклањање сметњи које причињава постојање различитих царинских и нецаринских баријера. Део проблема из ове сфере регулисан је на почетку ГАТ-ом из 1949.године, а касније у оквиру WTO.

Корективне мере у политици изградње тржишта

У политици ЕУ нагласак је на изградњи тржишта и то је централна тема готово свих активности. Поред тога веома разуђен систем мера односи се на активности које би се могле назвати корективним, у смислу отклањања неједнакости и протекционизма.

Током времена, процес доношења одлука у ЕУ попримио је елементе дистрибутивне димензије. Неки модели доношења одлука су редистрибутивног карактера, јер узимају од богатих и дају сиромашним. Тај модел одлучивања може бити ублажавајућег карактера када је реч о одлукама које се тичу заштите човекове средине, заштите потрошача и једнакости полова.

Преговарачки центар за доделу алокација је у буџету ЕУ која административно одлучује о алокацији средстава и фаворизује субјекте којима је то намењено без утицаја било којих спољних ауторитета. Велики број тих одлука је административног карактера и доносе се на комитетима чији број рапидно расте.

После Јединственог европског акта долази до термиолошке измене, јер се уводи нови термин – унутрашње тржиште. Унутрашње тржиште је простор без унутрашњих граница у коме се слобода кретања роба, лица, услуга и капитала обезбеђује сагласно правилима Уговора. Достижање слободе кретања лица као неопходног елемента унутрашњег тржишта није прошло без отпора. На почетку је тај процес текао лагано због неслагања појединих држава чланица у вези тога да ли се ова слобода односи само на држављане ЕУ или и на лица из трећих држава. Амстердамски уговор је делимично решио овај проблем дозвољавајући слободно кретање свим држављанима држава чланица и држављана трећих држава.

ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ ПОЛИТИКЕ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

Савремена политика у ЕУ је веома разноврсна. Један њен део се конципира у контексту јурисдикције саме ЕУ, док је други производ партнерских односа ЕУ и држава чланица, један део је у искључивој надлежности држава чланица.

Основна оријентација је повећање економске моћи. У тој сфери улога ЕУ је доминантна. Све више се афирмише улога супранационалне димензије институција у овој сфери. У правосуђу и унутрашњим пословима као и у сфери заједничке спољне политике и безбедности запажају се тенденције коодлучивања, што је резервисано за Савет министара и Парламент. Одлуке у сфери пољопривреде, заштите животне средине, међународне трговине и промета роба, услуга и капитала доносе се у Бриселу и те одлуке уређују односе који се тичу свих чланица. Одлуке које се на националном дивоу доносе у државама чланицама више од половине су под непосредним утицајем одлука донетим у Бриселу или ЕУ.

У оквиру ЕУ се обавља значајан, али не и највећи део политике. Постоји могућност држава чланица да одлуче како ће поједине сфере регулисати. Свет бизниса и новца у великој мери утиче на главне токове одлучивања. Политика у ЕУ је различита у многим сферама од националне политике држава чланица.

НОВЧАНИ РАСХОДИ

Новчани расходи у ЕУ су нижи него у државама чланицама. У ЕУ нема директних такси.

ЛЕГИСЛАЦИЈА ИЗВРШЕЊА

Одлуке у Бриселу суочавају се са тешкоћама пре него што могу бити успешно извршене.

Први корак у том правцу је транспозиција. Тај механизам треба да обезбеди извршење одлука Савета министара.

Обликовање легислације није могуће без националних власти, иако се одлуке креирају и доносе у Бриселу. ЕУ нема своје извршне органе у државама чланицама и није објективно у могућности да врши мониторинг извршења.

НАДЛЕЖНОСТ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

Различите надлежности на основу оснивачких уговора деле се на три категорије:

- ексклузивна надлежност ЕУ
- подељена надлежност између ЕУ и држава чланица и
- надлежности које припадају државама чланицама

Ексклузивна надлежност:

- у трговини робама и већем броју услуга,
- монетарној политици, царинама и пољопривреди.

Подељена надлежност у области:

- заштите животне средине
- заштити потрошача
- саобраћајној политици и
- политици виза, азила и имиграције.

Надлежност држава чланица

Надлежност држава чланица указује да су оне још увек главни носиоци улоге у извршавању политике.

У сфери спољне политике и безбедности када је реч о извршавању одлука, није јасно подвучена граница између надлежности држава чланица и ЕУ. То је због тога што државе чланице морају да обезбеде извршавање и тих одлука.

ЈУРИСДИКЦИЈА

Здравствена заштита, пензије, програм борбе против сиромаштва, урбана регенерација, абортуси и управљање затворима нису у јурисдикцији ЕУ. У сфери енергије код одлучивања се тражи једногласност. У случају да нека од њих не може прихватити политику или одлуке које долазе од ЕУ та област практично остаје у надлежности држава чланица. У сфери културе и дела политике који има етичку димензију видљива је надлежност националних држава.

У овим сферама ЕУ има велики индиректни утицај. Област енергије остаје под националном контролом. Међутим, тржиште је либерализовано и остаје слободан избор снабдевача. У сфери образовања Комисија својим програмима охрабрује ректоре универзитета и административне структуре да раде на стандардизацији и хармонизацији како би обезбедила транснационалну проходност за своје студенте.

ЕКОНОМСКА И МОНЕТАНА УНИЈА

Уговором из Маастрихта усвојена је заједничка монета која је захтевала Централну банку како би се постигла монетарна стабилност и сузбила инфлација. Увођење еура имало је карактер политичке одлуке. Централна банка сматра да је неопходно постићи монетарну стабилност и на тим основама избећи инфлацију. Тиме се индиректно напушта политика нижих каматних стопа. У оквиру Централне банке сматра се да је неопходно успоставити флексибилније и либералније тржиште.

Заједничка комерцијална политика

Заједничка трговинска политика се заснива на јединственим начелима, пре свега у погледу измена царина, закључивања царинских и трговинских споразума, изједначавања мера либерализације, политике извоза и мера трговинске заштите, као што су оне које треба донети у случајевима дампинга и субвенција.

Комисија подноси предлоге Савету за спровођење заједничке трговинске политике. Савет квалификованом већином одлучује о овим питањима.

ЗАЈЕДНИЧКА ПОЛИТИКА У ПОЉОПРИВРЕДИ

ЕУ задржава релативно високе цене својих пољопривредних производа, пружајући помоћ у виду различитих давања својим фармерима. У овој сфери поједине земље се могу означити као фаворизоване. Стога се интензивно разматра питање модела отклањања појединих проблема и смањивању неједнакости. Овај процес захтева значајна средства што доводи до значајног повећања буџетских расхода. У ЕУ се води политика смањивања неједнакости кроз систем отклањања разлика у нивоу развоја између појединих регија различитих држава, и плаћања компензација за интеграционе процесе владама сиромашних држава.

ДРЖАВНО УРЕЂЕЊЕ

У случајевима спољне политике, безбедности и политике одбране, међувладин метод је преживео, мада улога институција ЕУ постаје у овој сфери све значајнија.

Егзистира велики број различитих форми међувладине сарадње и то у оквирима Уговора о ЕУ. Међувладина форма егзистира и у оквиру Централне банке која се брине о стабилности еура.

У пословима правосуђа и унутрашњих послова присутне су међувладине консултације и међувладин приступ.

У спољној политици присутни су значајни помаци према координирајућем методу. Видљиви су обриси заједничке одговорности. Упечатљив је пример формирање Европских снага за брза дејства.

ЕУ је систем управљања изграђен на специфичним процедурама, поступцима и моделу управљања који ипак егзистира без централног органа, односно владе.

Могуће је понекад тврдити да моћ лежи у надлежностима и овлашћењима супранационалних институција. Моћ такође веома често поседују независни експерти. Ова врста моћи промовише се кроз координирајући метод.

У појединим секторима ЕУ изгледа као чврста државна структура, а у појединим секторима није могуће превазићи безначајне проблеме. У сфери уређења појединих питања глобалног значаја појављују се посебне форме доношења одлука.

Европска политика се често налази у веома необичном процепу између националног, регионалног и глобалног модела владања. У сфери унутрашњих послова, социјалних питања и правосуђа политичка одговорност није сасвим јасно подељена између држава чланица и ЕУ.

У сфери спољних послова никад није решена дилема на какав начин се врши представљање ЕУ. Раније је то био систем тројног представљања који је после Амстердамског уговора напуштен.

Политичко клатно на релацији ЕУ и држава чланица присутно је и у бројним другим областима. Присутно је и у релацијама ЕУ и међународна заједница. Нарочито је то видљиво у инвестиционим аранжманима на јединственом тржишту и у монетарној сфери, такође и приликом конципирања одбрамбене политике на међународном плану.

ЕВРОПСКА УНИЈА КАО ГЛОБАЛНА СИЛА

Све државе чланице воде своју спољну политику. ЕУ има своје политичке иницијативе међународног карактера које имају велики значај. До сада се није афирмисала заједничка спољна политика која би у целости заменила националну. Заједничка европска спољна и безбедносна политика производ је три различита релативно независна система и то:

1. националног система спољне политике
2. комунитарног система спољне политике базираног на економској политици
3. система политике ЕУ који се означава као други стуб.

Развојна димензија спољне политике у ЕУ морала би се кретати према елиминацији националних политика и стварању јединствене основе за свој спољнополитички наступ.

Афирмација заједничке спољне политике водила је понекад путем изрицања трговинских санкција. Овај тип санкција је имао политички карактер (санкције Ирану, мере против СССР после његове инвазије на Авганистан, санкције Аргентини, Ираку, Југославији).

НАЦИОНАЛНИ СИСТЕМ СПОЉНЕ ПОЛИТИКЕ

На почетку је Француска настојала да оснажи своју лидерску позицију у ЕУ. Немачка је тим путем настојала да се избори за сопствену афирмацију као међународно признате силе. Велика Британија имала је намеру да се ангажовањем од случаја до случаја наметне као незаобилазан фактор у спољној политици. Мале државе су настојале да лоцирају своје место поред великих сила. Неутралне земље су водиле рачуна да буду део безбедносног система, али уз задржавање своје неутралне позиције.

Све земље имају своју спољну политику, систем састављен од разноврсних елемената.

У заједничкој спољној политици требало би форсирати позитивни модел, посредством стварања нових институција, са тенденцијом да оне замене националне, али то припада будућности.

ПОЛИТИКА У СФЕРИ БЕЗБЕДНОСТИ

Питања азила, имиграције и сарадње у правосуђу трансферисана су у први стуб сарадње. Тиме је комисија добила могућност да покреће иницијативе у тим питањима. Сарадња у полицији је остала у трећем стубу. Динамика промена у трећем стубу је лаганија из разлога што то условљава веома осетљива природа одбране, па и доминирајућа улога НАТО у тој сфери. Такође, и не мање важно, постојање различитих спољних политика држава чланица.

III ДРЖАВЕ ЧЛАНИЦЕ

Најважнија компонента свих односа унутар ЕУ су државе чланице. Чланство у ЕУ има огроман утицај на националне институције, политички систем, идентитет итд. Сви политички процеси почињу у националној држави али се у њој не завршавају. Они бивају подвргнути процесу европеизације. Поставља се питање каква је улога државе у систему ЕУ и како се понаша у новим околностима као члан ЕУ. Све то има великог значаја на стварање права ЕУ.

ДАТУМ ПРИСТУПАЊА ЕУ

ЕУ је настала из језгра од шест држава чланица. Француска и Немачка се сматрају осом интеграције у ЕУ. Државе чланице су суштински део ЕУ. Ранији концепт односа међу њима заснивао се на моделу државе нације. Тај концепт се трансформише у концепт државе чланице. Чланство у ЕУ има велики значај за укупан положај држава чланица у свим сферама, посебно у трансформацији и променама традиционалних функција држава. Та околност се одражава на законодавну делатност, на капацитет доношења одлука државних институција, национални идентитет, суверенитет и демократију. Национална политика макар у претежном делу мора постати европска.

После промовисања европског грађанства ипак није отклоњена једна суштински конфликтна ситуација која настаје из покушаја држава чланица да очувају одлучујућу улогу и власт у односу на своје држављане.

Постоје различита тумачења визије будуће Европе. Неки заговарају настајање Еуро-стате на који би се пренела кључна овлашћења. Државе чланице уносе у ЕУ различите националне историје, државну традицију, уставе, правне принципе, политичке системе и економски развој.

Класификација држава по принципу како оне приступају и како делују унутар ЕУ је кључ разумевања односа држава чланица и ЕУ. Суштину

интеграционих процеса одређивали су односи Француске и Немачке. На почетку је предводничку улогу имала Француска, али је падом комунизма Немачка постала равноправан партнер. Она у заједници са Великом Британијом иницира промене у раду Савета. Француска покреће такође са Британијом различите одбрамбене иницијативе. Четири остале државе оснивачи су тврдо језгро интеграција и готово увек су ангажовани у иницијативама продубљивања интеграционих процеса. То се пре свега односи на земље Бенелукса. И међу њима има неспоразума, односно различитих схватања о појединим важним питањима. Нове државе имају другачију позицију.

ВЕЛИЧИНА ДРЖАВЕ ЧЛАНИЦЕ

Величина држава чланица веома је значајн фактор динамике односа у ЕУ. Велике државе чине око 80% популације у ЕУ. Велика Британије, Немачка и Француска називају се великом тројком.

Величина државе има бројне импликације на политички и економски систем у ЕУ. Пре свега велике државе имају већи број гласова у Савету, али и већи утицај у сфери дипломатије, политике и економије. Мале државе имају безброј предности када су у оквиру институција ЕУ у поређењу са случајем да нису у њиховом саставу. Ипак, остаје бојазан да неће у довољној мери бити заштићен интерес малих и средњих држава.

Мале државе су биле заокупљене питањем на какав начин да заштите своја права у европским институцијама, док су велике државе сматрале да би исувише велики уплив малих држава учинио институције ЕУ неефикасним. Стога се морало приступити проналажењу формуле гласања у институцијама које ће бити прихватљиве за све државе. Модел квалификоване већине гласова је помирио ову супротност, јер је омогућио великим државама да не изгубе од свог утицаја, посредством броја гласова, а малим и средњим да у процесу доношења одлука буду заступљени њихови интереси.

ЕКОНОМИЈА (БОГАТСТВО)

У шест изворних чланица ЕЕЗ нема неких већих регионалних проблема, изузев неких италијанских региона који имају проблем сиромаштва. Прво проширење ЕЗ које је укључило Велику Британију, Данску и Ирску донело је и избиљне диспаритете, не само у економији, већ и у укупној политици. Ти проблеми су се повећали након проширења са медитеранским земљама Грчком, Шпанијом и Португалом. Проблем се настојао превазићи успостављањем фондова за оне државе које имају нижи ниво дохотка по глави становника.

Позната су настојања великих држава Немачке и Велике Британије да контролишу буџетске издатке у овој сфери, док корисници бенефиција настоје да постигну споразуме о наставку ових давања проширењем извора и учвршћивањем додатних инструмената. Од ових држава се захтевало да приступе монетарној унији. Једино у том случају би могли користити ова средства. По том основу Ирска није могла бити члан Фонда за структурну кохезију. Тај проблем је много израженији после проширења када је прикључено, са новим државама, и много сиромашних региона у њима. Убудуће, ови трансфери ће се вршити уз додатне и строже критеријуме. Са друге стране, појављује се значајан притисак од стране развијених земаља да се примењују додатни стандарди у заштити животне средине.

СТРУКТУРА ДРЖАВА

Унутрашња структура држава ЕУ је веома разнородна и утиче на легислативну делатност. Поједине државе су унитарне, неке су федеративне, док су друге квази федеративне. После Мاستрихта запажа се веома значајна улога региона у европској политици.

Временом је главни ток креирања слободног тржишта био у маниру економске либерализације.

Различите развојне парадигме биле су и раније видљиве у државама оснивачима. Немачка је, за разлику од Француске, толерисала неке од тенденција социјалне политике. Временом је бледела та разлика међу њима. Велика Британија је била ватрени заговорник дерегулације и економског либерализма. То се није односило на поновну регулацију тих питања у Унији.

У појединим сегментима ограничава се, посредством регулативе, улога државе, али услед тога изостаје чвршћи основ заједничке политике у спорним сферама.

ИНТЕГРАЦИОНИ ПРЕФЕРЕНЦИЈАЛИ

Поједине државе се оцењују као прави Европљани, друге као државе антиевропске оријентације, док су неке оцењене као непоуздани сарадници. Французи и Немци су, по правилу, заговорници дубље интеграције, али у конкретним ситуацијама блокирају инсталисање гласања квалификованом већином у правосуђу и унутрашњим пословима.

На питање да ли је чланство у ЕУ добра или лоша ствар, у већини земаља чланица релативно висок проценат људи мисли да је то добра ствар. Велики је проценат оних који кажу да није ни добра ни лоша ствар.

МЕЂУВЛАДИНА КОНФЕРЕНЦИЈА

Према одредбама Уговора о ЕУ свака влада државе чланице и Комисија могу да поднесу Савету предлог да се приступи промени или доношењу амандмана на оснивачки Уговор. Савет одлучује које предлоге ће пустити у процедуру и сазива међувладину конференцију на којој се расправља о промени уговора.

Међувладина конференција се оцењује као веома сложен процес. Обично на почетку делегати држава чланица излажу своје националне ставове. Генерални секретаријат или Председништво Савета на основу тога покушава да сачини предлоге за амандмане на уговор. Један број проблема могу да заврше непосредно официјални представници нижега ранга. За случај да на тај начин није могуће постићи споразум, уз обезбеђивање консултација са државама чланицама, проблем се износи пред министре. Она најтежа питања се достављају Савету Европе.

По правилу, међувладине конференције имају међусекторски карактер. У том систему велику и значајну улогу имају Стални представници држава чланица у Бриселу.

ЕУ има институционални оквир који стоји на располагању државама чланицама ради решавања готово свих питања. Оне радо користе услуге овог сервиса, јер специјалисти ЕУ располажу дневним актуелним информацијама. На располагању је и Билтен који обавештава о најважнијим догађајима и најактуелнијим вестима. Природа чланства у ЕУ подразумева за чланице приступ ресурсима знања са којима се располаже у конкретном времену.

IV ЗАЈЕДНИЧКО И УНУТРАШЊЕ ТРЖИШТЕ И ЧЕТИРИ ФУНДАМЕНТАЛНЕ СЛОБОДЕ

Сматрало се да ће се стварањем заједничког тржишта постићи најважнији циљ, а то је хармонизација развоја економских политика држава чланица. Заједничко тржиште било је базирано на четири основне слободе, популарно назване стубови заједнице, и то су:

- слобода кретања роба,
- лица,
- капитала и
- услуга.

Постојала је општа оцена у раним фазама да успех интеграције зависи од способности држава чланица да хармонизују правне системе. Тај процес је имао ограничења која су настајала једним делом увршћивањем нових прописа у областима националних права који су се односили на заштиту потрошача, јавно

здравље, техничке стандарде и квалитет. Ти прописи су постали озбиљна препрека за успостављање заједничког тржишта, доводили су до поделе тржишта и условљавали су заостајање у технолошком смислу.

Примена директива у циљу отклањања баријера на тржишту била је на почетку успешна. Раних шездесетих година њихова продукција је била веома рестриктивна, али не и без успеха. Озбиљна и широка динамика у продукцији директива у овој области наступила је после усвајања Општег Програма за елиминацију техничких баријера у трговини. Такође је била веома широка продукција директива које су регулисале питање хармонизације прописа у вези садржаја, марки и паковању хране, козметичке и фармацеутске робе.

После усвајања Првог програма о заштити животне средине појавио се проблем како у тој сфери хармонизовати прописе. На почетку су ове директиве обухватале правила о пијаћој води и заштити вода уопште, емисијама гасова из аутомобила, чистом ваздуху и заштити птица.

Примена директива је захтева од држава чланица доношење посебних прописа за њихову имплементацију. Питање извршавања ових обавеза било је предмет разматрања од стране Комисије која је у сврху правилне примене могла иницирати поступке против држава које не извршавају те обавезе.

Период раних осамдесетих година се оцењује као еуро-песимизам и еуро-стагнација. Процес хармонизације права био је веома слаб.

1982. године појављују се снажне иницијативе са захтевима за обнављањем комунитарног јединства вишега ранга. На састанку у Бриселу 1985.године од Комисије је затражено да поднесе детаљан програм са одговарајућим распоредом у сврху стварања јединственог тржишта до 1992.године.

Додатни динамизам у процесима европске интеграције мора се везивати за име Жака Делора, који је допринео да се веома брзо сачини Бела књига о комплетирању унутрашњег тржишта.

БЕЛА КЊИГА О КОМПЛЕТИРАЊУ УНУТРАШЊЕГ ТРЖИШТА ОД ЈУНА 1985.ГОДИНЕ

Објективно стварање унутрашњег тржишта има три дела и то:

1. спајање појединачних тржишта држава чланица у јединствено тржиште са око 320 милиона људи,
2. обезбеђење да јединствено тржиште буде истовремено и експанзивно и у развојном тренду,
3. обезбеђење да тржиште буде флексибилно на начин на који ће се омогућити да лица и робе, капитал и инвестиције циркулишу на простору објектно великих могућности.

Да би се достигли ови постављени циљеви, потребно је предузети кораке које класификујемо у три целине и то:

1. **Уклањање физичких баријера** које се односе на царинске објекте на царинарницама држава чланица, њихово отклањање се доживљава као знак успостављања јединственог тржишта. Понекад се истиче да се ови објекти задржавају ради решавања проблема имиграције, безбедности, контроле трговине дрогама и сл. Одржавање овог вида контрола на границама држава чланица је извор додатних новчаних трошкова.
2. **Уклањање техничких баријера** омогућило би, посебно у индустрији, повећање конкуритивности. Комисија усмерава своје напоре ка стварању концепта хармонизације на основама мулти признања и еквиваленције.
3. **Уклањање фискалних баријера** – Обезбеђење фискалне хармонизације је уговорна обавеза и нема могућности за другачија тумачења, већ да се ти прописи потпуно јединствено примењују.

Бела књига је предвидела читаву скалу легислативних инструмената за достизање слободе кретања капитала, роба, лица и услуга. Поред тога, указује на потребу хармонизације прописа из области интелектуалне својине, пореза, банкарства итд.

У Анексу Беле књиге налази се 282 легислативна акта са временом имплементације.

Програм предвиђен у Белој књизи доживео је значај успех. Усвојено је преко 500 мера у сврху унутрашњег тржишта. Значајан успех је постигнут у имплементацији прописа из области које се тичу четири слободе. Готово 75% легислативних мера односило се на директиве.

У 1997. години Комисија је усвојила Акциони план у коме је изнела намеру да ради на подизању ефективности прописа у области унутрашњег тржишта. План је нагласио недовољну ефикасност у извршавању директива, наводећи да се скоро 25% не извршава или се непотпуно извршава.

Најважнији корак за постизање успеха у хармонизацији и стварању унутрашњег тржишта била је измена члана 100 Уговора приликом доношења Јединственог европског акта. Нови члан је омогућио доношење одлука квалификованом већином. Та измена се није односила на релативно нове процедуре које су третирале фискалну сферу, заштиту права запослених, заштиту животне средине, али су на основу те измене уследиле бројне акције које су знатно убрзале хармонизацију у тим областима.

Нарочито је био изражен проблем техничких баријера који су нарастали услед техничких проналазака и иновација. Да би се донекле уредила ситуација у овој области, донета је директива са основном сврхом да се постигне координација између држава чланица и Комисије пре него ли државе чланице усвоје нове техничке стандарде и прописе. Директива је обавезала државе чланице да нотификују Комисији пре усвајања, намеру да желе да донесу неки

технички стандард или пропис. На овај начин постигло се много у смислу отклањања техничких баријера у трговини. Комисија је изразила намеру да применом принципа мулти признања редуцира директиве у овој области, што је и урадила, али их није потпуно одбацила, јер у појединим случајевима нужно је утврдити оквире минимума стандарда безбедности. Тамо где европски стандарди егзистирају они имају апсолутни приоритет.

Комисија је бавећи се овим питањима издала Зелену књигу европске стандардизације јануара 1991. године. У њој предлаже да се оствари ефикаснија структура начина доношења одлука у националним и комунитарним телима и органима надлежним за стандардизацију.

Мулти признање је унело, заједно са повећањем техничких могућности лабораторија и друге опреме, да се питања постизања стандарда успешно обављају, односно да они буду фактор компететивности.

СЛОБОДА КРЕТАЊА РОБА

Слобода кретања роба сачињена је од три дела. Први део односи се на елиминацију царинских и сличних давања између држава као и унутрашњих новчаних давања. Други део односи се на елиминацију нецаринских квантитативних ограничења. Трећи се односи на дејства ауторских права и индустријске својине.

Заједница се заснива на царинској унији која се односи на сву робну размену и обухвата забрану царина на увоз и извоз између држава чланица и свих дажбина које имају исто дејство, као и увођење заједничке царинске тарифе у њиховим односима са трећим земљама. Затим, забрањује се наплата посредног или непосредног већег износа унутрашњих пореза од оних који се наплаћују за домаће производе. Осим тога, ни једна држава не може на производе из других држава чланица наплаћивати било какве унутрашње порезе ради заштите других производа.

КВАНТИТАТИВНЕ РЕСТРИКЦИЈЕ

Да би се обезбедила слобода кретања роба нужно је било елиминисати квантитативне рестрикције. Реч је о нумеричком ограничењу трговине робама између држава.

ИЗУЗЕЦИ ОД ПРИНЦИПА СЛОБОДЕ КРЕТАЊА РОБА

Могућа су ограничења увоза, извоза или транзита робе, ако су она оправдана разлозима јавног морала, јавног поретка, јавне безбедности, заштите здравља и живота људи, животиња и биљака, заштите националног културног добра уметничке, историјске и археолошке вредности или заштите индустријске и трговачке својине.

СЛОБОДА КРЕТАЊА ЛИЦА

Слобода кретања лица садржи више елемената. На почетку би се бавили слободом кретања радника, јер је то њен најважнији део. После Римских уговора из 1957. године било је извесно да ће се успоставити слобода кретања радника по истеку транзиционог периода, до 1970. године. Слобода кретања радне снаге има несумњиво велики политички, социјални и културни значај. Ова слобода обухвата укидање сваке дискриминације између радника држава чланица по основу држављанства, у погледу запошљавања, награђивања и осталих услова рада. Социјална и пореска права радника се изједначавају са правима радника из државе домаћина. Изједначени су и у погледу поседовања непокретности за настањивање. Радници уживају права у вези синдикалног представљања и делегирања у органе. Та права су либарално постављена и у погледу положаја најближих сродника радника. Деца имају право на недискриминаторни приступ образовању. Радници имају право да остану на територији државе чланице после губитка посла у тој држави. Такође се забрањује дискриминација радника миграната у погледу расе, пола, етичке припадности, веровања и сексуалне оријентације.

Европска компанија

Концепт компанијског права произилази из економске димензије права слободе настањивања које укључује и право оснивања предузећа.

Први потез у том правцу повукла је Комисија подносећи предлог Савету о потреби стварања европског типа компаније која би имала наднационални карактер.

Комисија је објавила Белу књигу о овим проблемима. У њој је било третирано и питање система управљања компанијама. Комисија је, такође, подносила предлоге о статуту европске компаније. Није се могло пронаћи јединствено решење за ово питање. Зато се прешло на нови програм решавања који је промовисао мултиваријантни начин регулисања у сврху накнадног постизања унификације.

Оснивање европске компаније

Европска компанија се може основати у облику акционарског друштва за обављање комерцијалних функција, са својством правног лица и минималним финансијским улогом од 100 хиљада еура. Компанија мора имати седиште у некој држави чланици ЕУ. Оснивачи могу бити АД, ДОО, фирме које имају статус трговачких друштава. Оснивање мора бити у складу са прописима државе у којој је седиште компаније. Компаније се могу основати спајањем две или више компанија, формирањем холдинга, трансформисањем националних акционарских друштава у европско друштво.

Компанијско право држава чланица одликовала је велика разноврсност. Државе чланице су настојале да ову област што дуже задрже под режимом својих правних правила. Већина права на континенту имала је два типа готово сасвим различитих компанија и то: јавне акционарске компаније и приватне компаније са ограниченом одговорношћу.

На почетку се уједначавање прописа у овој области концентрисано на јавне деоничарске компаније. Тражило се од држава чланица да успоставе централни или комерцијални регистар, јавног карактера, у коме ће бити регистроване све компаније. У директиви која се бавила само јавним корпорацијама најдетаљније су одредбе које се тичу капитала. Директива која се бавила јавним компанијама предвидела је правила о интеграцијама различитих врста фирми. Детаљно се бавила питањима казњених одредби којима се штите акционари и поседници обвезница. Донела је уједначавање прописа у овој области од велике важности за остваривање циљева ЕУ. Неколико директива се бавило питањима обавеза европских компанија у погледу финансијских обрачуна и извештаја. Ту је и директива која се бавила питањима уједначавања услова у јавним и приватним компанијама у погледу имовине, годишњег обрта и запослених.

ЕВРОПСКО ГРАЂАНСТВО И СЛОБОДА КРЕТАЊА ЛИЦА

Европски савет је 1984. године усвојио Програм народа Европе са легислативном компонентом, која ће омогућити да се достигне жељени циљ, односно потпуна слобода кретања лица. У 1990. години Савет је усвојио три уредбе о питањима боравка. Првом се признају права боравка лицима која су завршила радни век. Друга је гарантовала право на боравак лицима које то право не уживају на основу било којег дела комунитарног права. То се односи на студенте, незапослене и издржавана лица. Трећа директива се односила на право боравка студената за време трајања студија.

СЛОБОДА ПРУЖАЊА И ПРИМАЊА УСЛУГА

Слобода пружања и примања услуга игра веома значајну улогу у алокацији продукционих односа.

Не постоји други начин да се створи унутрашње тржиште уколико се финансијска и комерцијална функција не обављају слободно. Слобода давања и примања услуга веома је значајна и због околности што се на тај начин омогућава појединцима да обављају професионалну делатност унутар Заједнице.

Слобода настањивања укључује право оснивања и обављања самосталних делатности личним радом, и оснивање и управљање предузећа, посебно фирми или трговачких друштава. Право оснивања појављује се у три форме и то:

1. оснивање агенција, пословница и филијала,
2. право обављања послова као samozапослено лице и
3. оснивање и управљање предузећима, посебно фирми и трговачких друштава, под условом поштовања одредби које се односе на капитал.

Под услугама у смислу Уговора подразумевају се оне услуге које се обављају уз надокнаду, уколико се на њих не односе одредбе о слободном кретању лица и слободном промету роба и капитала. Услуге обухватају: услуге индустријског карактера, трговачког карактера, занатског карактера и слободних професија.

У 1985. години Бела књига је указала на недовољан ниво постигнутог успеха у остваривању слободе пружања услуга у сфери финансијских услуга, информација и аудиовизуелне индустрије. Стога су предузете мере како би се уврстио нови приступ ради отклањања ових проблема. Те мере су постигле свој циљ и у том правцу су постигнути значајни резултати.

ПОЛОЖАЈ КОМЕРЦИЈАЛНИХ АГЕНАТА

Успостављање слободе пружања услуга подразумевало је регулацију питања положаја комерцијалних агената. Ова питања су регулисана директивама које су омогућиле да се на унутрашњем тржишту оствари једнак положај комерцијалних агената.

СЛОБОДА КРЕТАЊА КАПИТАЛА

Слобода кретања капитала је суштинска претпоставка стварања унутрашњег тржишта и економске и монетарне уније. Координација ових активности врши се посредством Централне европске банке. У 2002. години уведен је заједнички новац еуро.

Рестрикције су се односиле на размену и инвестиције, посебно оне које би угрожавале националну привреду, а биле су и у функцији спречавања одлива капитала у временима финансијских криза, затим ограничења увоза и извоза роба и наравно све уз сагласности са спољнотрговинском политиком државе.

У Уговору о европској заједници из 1957. године предвиђено је постепено укидање рестрикција у слободи кретања капитала.

Директива 88/361

Бела књига Комисије из 1985. године предвиђала је либерализацију кретања капитала.

Усвајање директиве 88/361 о примени члана 67 Уговора имало је успеха због чињенице што су многе државе чланице увиделе значај уклањања рестрикције слободног кретања капитала. Овом директивом наложено је уклањање свих врста рестрикција до 1990. године. Државама је наложено да отклоне све врсте заштитних мера и да те обавезе врло стриктно спроводе.

БАНКАРСКИ ПОСЛОВИ

После доношења Беле књиге 1985. године, уследила је серија директива. Дефинисане су кредитне институције и захтевано је од држава чланица да хармонизују своје системе банкарског пословања. Међународни банкарски систем је по налозима директива требало усагласити са домаћим банкарским системом. Посебна пажња се поклањала уређењу кредитних послова.

Банке су дужне да обезбеде минимум капитала од 5 милиона еура. Елиминасана је супервизија од стране државних власти и наложено успостављање адекватне унутрашње контроле. Регулисана су питања учешћа коминтената у пласманима.

V ПРОШИРЕЊЕ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

ИСТОРИЈАТ ПРОШИРЕЊА

Државе зачетнице интеграције су: Француска, Немачка, Италија, Белгија, Холандија и Луксембург.

Први талас проширења представљао је улазак Велике Британије, Ирске и Данске 1973. године. Ново проширење уследило је уласком Грчке 1. јануара 1981. године.

Шпанија и Португал су приступиле 1986. године.

Трећи талас је уследио пријемом Аустрије, Шведске и Финске 1995. године.

Четврти талас наступио је 1. јула 2004. године када су приступиле 10 држава и то: Пољска, Мађарска, Чешка, Словачка, Словенија, Литванија, Летонија, Естонија, Малта и Кипар.

ОПШТИ УСЛОВИ ЗА ПРИЈЕМ У ЧЛАНСТВО

Први услов је европски идентитет државе, једино европска држава може постати чланица Уније. Држава кандидат мора да испуњава следеће услове из корпуса демократије:

1. мора поседовати стабилне институције које могу гарантовати остварење демократије, владавину права, људска права и поштовање права мањина,
2. мора обезбедити функционисање тржишне економије
3. бити способна да преузме обавезе које произилазе из чланства, укључујући приступање политичкој, економској и монетарној унији.

Посебно се наглашава важност да држава кандидат има тржишну и конкурентну привреду, са слободним формирањем цена и потребан ниво развоја финансијског сектора. Свака држава кандидат мора да прихвати права и обавезе које произилазе из основних вредности комунитарног система.

ПРОШИРЕЊЕ КАО СРЕДСТВО ПОЛИТИКЕ ЕУ

Проширење чланства постало је веома значајан инструменат спољне политике ЕУ. По неким мишљењима, проширење је скопчано са бројним трошковима који би могли битно оптеретити буџет ЕУ. На другој страни, јавила су се мишљења која говоре да би проширење могло бити једини инструмент и озбиљна шанса да се стабилизују Централна и Источна Европа.

Значајно проширење ЕУ налаже и бројне унутрашње реформе, посебно у институцијама.

Молбе за пуно чланство у ЕУ поднело је 11 држава. Све оне су потписале уговор о асоцијацији и предузеле потребне мере да остваре услове за пуноправно чланство.

Нове државе које су се прикључиле морају проћи фазу прихватања права и обавеза, односно институционални систем у целини и, наравно, методе односно моделе организовања укупног политичког живота и посебно бизниса.

ФАЗЕ ПРЕГОВОРА О ПРИЈЕМУ У ЧЛАНСТВО

Проширење изазива промену капацитета дотадашње политике у бројним областима. Превазилажење проблема зависи од способности учесника у том процесу да пронађу нови баланс између интереса држава чланица и оних декларисаних, као интереси ЕУ.

Питања која потенцијално могу изазвати конфликте су: телекомуникације, спољна и безбедносна политика, потрошачка и здравствена политика, европска монетарна политика, финансијска контрола, култура и аудио-визуелна сфера, царинска унија, спољна политика и рибарство.

Питања која могу бити узрок великих проблема су: слобода кретања роба, заштита животне средине, слобода кретања људи, слобода кретања услуга, компанијско право, конкуренција, порези, социјална политика, енергија и транспорт.

Питања која могу бити решена на крају игре су: регионална политика, пољопривреда, правосуђе и унутрашња политика, слобода кретања капитала, финансије и буџети институција.

Прва фаза преговора се одвија у маниру међувладине сарадње. Тај део покрива Председништво Савета.

Друга фаза има двоструки карактер. То значи да у једном делу државе чланице преговарају међусобно. После тога, оне преговарају екстерно са кандидатима.

Трећа фаза, карактеристична у било којој форми ових преговора је асиметричност. Државе кандидати морају да прихвате услове, а то се посебно односи на модел извесних концесија, као нпр. држава кандидат даје уступке у пољопривредној политици, да би добила сличне уступке у заштити животне средине.

Практични потези у преговорима

Први потез је подношење захтева за пријем Савету министара. У другом потезу, Савет шаље захтев за пријем у чланство Комисији. Трећи потез је припрема мишљења од стране Комисије. Четврти потез је једногласно доношење одлуке од стране Савета о томе да ли преговори могу стартовати. Пети потез је заједничко преговарање Комисије и Савета на Председништву ради постизања заједничког става. Шести и седми корак обухватају закључке председништва Савета, када оно оконча преговоре, што би значило окончање процедуре. Међутим, неколико ЕУ институција морају прихватити резултат преговора.

Следећа институција је Парламент, која има овлашћења да блокира проширење Уније. Уколико Парламент не би прихватио уговор о придруживању, проширење се не би могло спровести. У случају позитивног

одговора Парламента, Савет прихвата уговор о приступању. Земља кандидат бива позвана на кратку церемонију на којој се потписује уговор о приступању.

Финална радња је ратификација. Све државе чланице и државе апликанти морају ратификовати уговор о приступању, у складу са процедурама из својих устава. Ратификација се врши у националним парламентима.

ИНТЕРНА ДИМЕНЗИЈА И ЗНАЧАЈ ПРОШИРЕЊА

У вези питања реформи институција, потребно је извести три различита типа унутрашњих реформи.

Прва реформа би се односила на институције. Та институционална реформа започета је приликом доношења Амстердамског уговора и односила се у првом реду на Комисију. Чланство у Комисији чине чланови, макар по један из сваке државе, али се поставља питање да ли такав састав може опстати. Други део односи се на тежину гласова у Савету министара. Мале земље не могу имати гласове са истом тежином. Трећа нужност је увођење већинског система гласања. Једногласност се мора искључити, јер би водила парализи рада институција. У појединим секторима је уведено већинско гласање.

Други део реформе односи се на различите политике. У ЕУ се убрзава даља реформа кроз систем политике уједначавања. Тиме су створена додатна оптерећења за структурне фондове и буџет ЕУ. Од нових држава се тражи да постигну успехе у реформама, јер у противном, неће бити у позицији да користе бенефиције из фондова, као државе које су поодмакле у реформама.

Трећа група питања реформи односи се на промене граница ЕУ, јер на сцену ступају односи са државама суседима. Државе чланице које се граниче са Русијом захтевају нову оријентацију у политици према Русији. Те државе дужне су да спроведу потпуну контролу на границама сагласно одредбама Амстердамског уговора. Многе од њих су спровели бројне реформе у тој области. Значај тих реформи у практичном смислу је велики јер морају спречити улазак имиграната у државе ЕУ.

ПРИСТУПАЊЕ ДРЖАВА ЗАПАДНОГ БАЛКАНА

Проблеми са којима се суочава Западни Балкан на путу прикључења ЕУ су многоструки и веома сложени. Међународна заједница је имала приступ у смислу формулисања конкретних препорука и активности како би се постигли трајна безбедност и економски развој. Инсистира се на стварању самоодрживог система који би се, са становишта безбедности, могао укључити у евро-атлантске интеграције.

Да би се тај циљ постигао, потребно је:

1. да се без стварања нових кризних жаришта створи нова визија решења, базирана на међународним правним документима,
2. креирање модела изласка из садашње ситуације под условима обезбеђења демократизације, безбедности и развоја,
3. јачање процеса европеизације Западног Балкана како би се убрзао процес демократских реформи и економског развоја,
4. подршка из корпуса трансатлантске сарадње ради обезбеђивања заједничке стратегије у следеће две године у процесима трансформације Западног Балкана.

Присуство војних ефектива међа титулара на тај начин што ЕУ преузима улогу НАТО-а и Уједињених нација, али се суштински мало мења. Најважнији циљ ове акције јесте да се постигне стабилизација и реконструкција.

Негативне ефекте производе нерешена статусна питања. Најтеже је за решавање питање Косова. Међународна заједница развија тезу да се решење Косова мора потражити на основама неколико главних тачака ослонаца, а то су:

1. статус Косова је директно повезан са применом стандарда,
2. решење статуса Косова искључује његову поделу,
3. свака солуција мора бити прихватљива и за Косоваре и за Владу Србије.

Поставља се питање како међународна заједница може пронаћи пут да се ова решења примене, а да се при том не подигну тензије.

Друго потенцијално велико жариште проблема могла би бити Босна и Херцеговина, односно њена државност. Република Српска позивајући се на Дејтонски споразум инсистира на поштовању његових одредби, односно статуса државе. На другој страни, веома је изражена жеља да се реформишу решења предвиђена Дејтоном. Услед тога, присутне су конфронтације у готово свим дебатама.

Најважнија су питања обезбеђивања квалитета демократије. Највећи изазови за међународну заједницу су како да обезбеде ефикасно, али демократско владање у региону Западног Балкана. Тај проблем је нешто израженији на Косову и БиХ.

Самоодрживи систем безбедности, компетентно владање и управљање заједно са реформама администрације, транспарентна приватизација и уређена регулатива и порески систем били би основа за привлачење страних инвеститора. Тим путем би се далеко брже обезбедио економски развој. Будући развој се мора суочити са недостатком базичне инфраструктуре. Део ових проблема могао би се решити јачањем трансрегионалне сарадње на Западном Балкану.

Специфичности европеизације Западног Балкана

Присуство НАТО-а и Европске Уније видљиво је и у Бугарској и Румунији, које треба да буду пуноправне чланице 2007. године.

Решавање статуса Косова посредством споразумног решења било би пожељно из разлога што би отворило путеве садржајнијег заједничког пута ка Европи и за Косово и за Србију и Црну Гору.

Повећање квалитета демократских стремљења, управљања и владања кључни је критеријум на основу којег се утврђује да ли је учињен прогрес на путу у ЕУ.

Нужност је превазилажење празнине у развоју сарадње Западног Балкана и остатка Европе. У том правцу се афирмише схватање да би политичка сарадња нужно обезбедила економски раст који није могућ без страних инвестиција.

Садашња политичка ситуација показује да се посредством Споразума о стабилизацији и асоцијацији регулишу бројна питања на путу интеграције, али нажалост не конкретизују време и модалитете извршавања појединих обавеза.

Пакт за југоисточну Европу

Пак за југоисточну Европу је најзначајнији покушај трајног регулисања односа на Балкану. У њему се први пут званично помиње Балкан као регион као целина. Југославија се укључила октобра 2000.године. Документ има политичке, економске и безбедносне супстрате. Предвиђена је међусобна сарадња која се означава као претпоставка за прикључење ЕУ. Балкан у садашњој ситуацији нема основа да се назива регионом, јер нема развијене међусобне везе на потребном нивоу између његових држава. Прихватање европских вредности нужно ће довести до афирмације припадности Балкану.

Процес стабилизације и придруживања

Почетком 1999.године иницијатива регулисања односа на Западном Балкану добила је назив "процес стабилизације и придруживања". У једном делу је обухваћена Пактом за југоистичну Европу. Други део је специфичан и везује се за процес стабилизације и придруживања. Тај спецификум говори о променама у третману Западног Балкана. Те промене углавном имају карактер условљавања.

Уговори о придруживању и стабилизацији

Уговори о придруживању и стабилизацији су нова генерација Европских споразума и њихова новина огледа се у следећем:

1. потреба чвршћег развоја трговинских и пословних веза са ЕУ,
2. развијање нових финансијских аранжмана у оквиру програма ЦАРДС,
3. подршка демократизацији и изградњи институционалне стабилности и цивилног друштва,
4. обogaћивање сарадње у правосудним пословима и безбедности и унутрашњим пословима,
5. јачање регионалног и билатералног приступа у изградњи политичког дијалога.

VI ПРАВНА ПРИРОДА И ИЗВОРИ ПРАВА ЕУ

ОПШТЕ НАПОМЕНЕ

Право Еворпске Уније има примат у односу на национално право. Такође, има непосредно и директно дејство.

Присутна су бројна схватања о правној природи, од којих издвајамо:

1. право ЕУ има двојну структуру, јер се у њему налазе елементи међународног и националног карактера,
2. право ЕУ припада категорији међународног права, тачније права међународних организација, јер је према њиховом схватању ЕУ међународна организација,
3. право ЕУ има правну структуру различиту од међународног и националних права.

Најближе је реалности оно схватање које каже да је реч о аутономном правном систему, специфичном у многим елементима чија је посебност, у правном смислу, ван сваког спора.

ПРАВНА ПРИРОДА

Примат у односу на национално право

Проблем примата права ЕУ у односу на национално посматра се у оквиру њихове могуће супростављености. Постоје бројне области које су резервисане за национално право, а у којима се примењује право ЕУ и то методом

специфичне апликације посредством одлука Суда правде, што неминовно води сукобу. Поставља се питање које право има предност.

Постојећа ситуација омогућила је да Суд правде одигра важну улогу у разрешавању те дилеме тако што је својим одлукама омогућио аутономни развоја права ЕУ.

Питање примата се решава сагласно уставном праву државе чланице.

Суд правде је успео да развије сопствена конституционална правила, афирмишући принцип суперматје или примата права ЕУ. Суд каже "да Заједница ствара нови правни поредак у међународном праву, лимитирајући суверена права држава, али ипак само на ограниченом пољу". Тиме је Заједница добила већи утицај на правни систем држава чланица. Принцип суперматје права ЕУ односи се и на обавезе из уговора са трећим земљама.

Требало је решити и питање положаја националних судова у претпостављеним конфликтним ситуацијама. Суд резонује да би за случај да се комунитарно право од његовог ступања на снагу не примењује униформно, наступила неминовно његова неједнака примена унутар Заједнице.

Непосредна примена

Право ЕУ производи непосредна правна дејства у унутрашњим правима држава. Да би се то постигло, није потребно од стране држава доносити посебне правне прописе. Суд правде каже да "уговор о Европској економској заједници ствара сопствени правни поредак, интегрисан у правне системе држава чланица, од тренутка ступања на снагу Уговора који је обавезајући за њихове правосудне органе".

Директно дејство

Директно дејство означава ону врсту правног дејства права ЕУ, на основу кога се унијска норма директно интегрише у унутрашњи правни поредак држава чланица. То значи да комунитарна (унијска) норма производи директна права и обавезе на које се појединац може позвати у поступцима пред националним судом. Национални суд се мора руководити чињеницом да право ЕУ има примат и следити га и у складу са тим, мењати. О највеће је важности питање квалитета примене принципа директног дејства.

Пракса Суда указује да се директно дејство не може опозвати у случајевима који се односе на слободно кретање роба и лица, право конкуренције и дискриминацију поводом пола, расе или националности.

Да би неко правило могло имати директно дејство, мора да буде сасвим јасно и прецизно и да не оставља дискрециону могућност за различита тумачења државама чланицама и институцијама ЕУ.

Квалитативно различито дејство постоји у зависности од тога да ли се норма односи само на релације појединца и органа власти, што је вертикални директни ефекат (дејство) или се односи и на релације између појединаца, што је хоризонтални директни ефекат (дејство).

Када је у питању доношење одлука у домену јединственог тржишта, заштите човекове околине или заштите потрошача, комунитарну (унијску) легислативу заједнички усвајају Савет и Парламент у форми коодлучивања.

Правила предвиђена у уговорима Заједнице и различите легислативне мере директно се примењују унутар држава чланица замењујући национално право у случају несагласности.

Извршавање обавеза од стране држава чланица

Ако Комисија сматра да држава чланица није испунила обавезу из Уговора, даје о томе образложено мишљење након што је односно држави пружила прилику да се изјасни. Ако та држава не поступи у складу и по мишљењу у року који је одредила Комисија, Комисија може изнети предмет пре Суд. Исто тако, уколико нека држава чланица није извршила своју обавезу, друга држава може изнети предмет пред Суд правде. Пре подношења тужбе обавезна је да тај предмет изнесе пред Комисију. За случај да се Комисија не изјасни о поднетој повреди, то државу која је поднела захтев не спрачава да се обрати Суду.

Не постоји јасан став о начину кажњавања држава чланица за случај да одбију извршење обавезе. Ако односна држава чланица није донела мере за извршење одлуке Суда у утврђеном року, Комисија може о томе да обавести Суд правде. Истовремено, она предлаже висину новчане казне или паушалног износа који сходно околностима треба да плати дотична држава.

Питање пропуштања извршења обавеза од стране држава чланица односи се на све врсте обавеза које произилазе из оснивачких уговора. Позивање на реципроцитет није прихваћено, уз образложење да на основу права ЕУ мора бити санкционисана свака његова повреда која се у том смислу појављује.

Извршавање обавеза је најважније питање у Унији. Од његовог успешног решења зависи и ефикасност укупне политике у Унији.

ИЗВОРИ ПРАВА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

Извори који су по важности и значају вишег ранга као што су оснивачки уговори, називају се примарним изворима, док се поједини акти институција ЕУ називају секундарним изворима.

Извори права ЕУ су правни акти који садрже правне норме на којима почива функционисање ЕУ. Најважнији извори права ЕУ су:

1. оснивачки уговори,
2. акти институција ЕУ,
3. споразуми (уговори) са траћим земљама и
4. судска пракса.

Оснивачки уговори

По оснивачким уговорима се подразумевају три уговора којима су основане Заједнице и то: Уговор о Европској заједници за угаљ и челик, Уговор о Европској економској заједници и Европској заједници за атомску енергију. Ту припадају Мергер уговор, Јединствени европски акт, Уговор о Европској унији, Амстердамски уговор и Уговор из Нице. Уз ове уговоре су закључени бројни Анекси и Протоколи који чине њихов саставни део. По неким мишљењима, овој категорији припадају и Уговори о приступању и њихови анекси.

Уговор о Европској заједници за угаљ и челик

Потписан је 1951. године а ступио је на снагу 1952. године. Овим уговором су поред Високе власти формиране следеће институције: Савет министара, Асемблеја и Суд правде.

Најважнији орган је Висока власт која се стара о реализацији циљева постављених уговором. Они су се односили на успостављање заједничког тржишта. Висока власт је могла доносити одлуке и препоруке које су обавезивале државе чланице без њихове сагласности.

Савет министара су чинили представници националних власти. Имао је улогу координирања активности националних влада и Високе власти и том својом улогом је једногласно или путем квалификоване већине иницирао доношење многих одлука.

Парламент је био састављен од чланова националних Парламената. Бавио се контролним и административним питањима.

Суд правде је имао обавезу да се стара о примени оснивачког уговора и других правних акта. Надлежност суда је била обавезна и односила се како на државе чланице тако и на институције Заједнице. Поред њих, пред Судом могли су се појавити правна и физичка лица.

Уговори о формирању ЕЕЗ и ЕЗАЕ

Уговори који су успоставили Европску економску заједницу и Европску заједницу за атомску енергију потписани су 1957. године.

Основни циљ формирања Заједнице био је тај да се елиминишу баријере које деле Европу. Уговор је налагао да се створи заједничко тржиште, заједничка царинска политика, заједничка комерцијална политика и прогоресивно елиминисање баријера за слободно кретање људи, роба, капитала и услуга. Предвиђена је хармонизација националних законодавстава како би се остварило заједничко тржиште. На почетку се инсистирало да се хармонизују законодавна политика у пољопривреди, трговини и развоју.

Институције су преузете од Европске заједнице за угљ и челик, само што је уместо Високе власти установљена Комисија. Инсистирало се на њеној већој независности у односу на власти држава чланица. Њене надлежности биле су уже у односу на Високу власт.

Најважнију улогу у систему институција имао је Савет министара.

Европска заједница за атомску енергију настала је на основама сагласности држава чланица о потреби развоја заједничке политике у атомској енергији.

Постојали су заједнички и посебни органи. Заједнички су били Суд и Парламент. Остали органи били су посебни за све Заједнице. То је стварало додатне тешкоће. На предлог владе СР Немачке започели су преговори о спајању органа. У римском уговору је био предвиђен прелазни период за остваривање тих циљева до 1970. године.

МЕРГЕР уговор 1965

Овај уговор је потписан 1965. година а ступио је на снагу 1967. године.

Обједињавање институција није донело јединствено функционисање заједница. Оне су наставиле да функционишу паралелно.

Овим уговором, поред јединствених институција Парламента и Суда правде, успоставили су се и Јединствени савет и Комисија.

Јединствени европски акт из 1986.

Јединствени европски акт донет је 1986. године са циљем да се најкасније до краја 1992. године формира унутрашње тржиште. Ступио је на снагу 1987. године. Његово доношење било је на Међувладиној конференцији, одржаној у Луксембургу 1986. године.

Посебно је наглашена важност унутрашњег тржишта. Истакнуто је да оно мора бити формирано до краја 1992. године. До тада морају бити отклоњене све

техничке, законске и физичке баријере у трговини између држава чланица. У ту сврху донето је много упутстава и Бела књига из 1985.године. Неопходно је обезбедити све услове за примену слободе кретања лица, роба, капитала и услуга.

Преамбула ЈЕА јасно је истакла циљ држава чланица да се са постојећом институционалном структуром трансформише у ЕУ. Наглашена је важност сарадње у спољној политици. Поклоњена је значајна пажња легислативним акцијама у регионалној политици, заштити животне средине, технолошком развоју и заштити здравља.

Комисија је добила већа овлашћења у извршној власти. Парламент добија овлашћења да учествује у легислативној делатности. Утврђена је обавеза информисања Парламента о спољнополитичким питањима. Проширен је број случајева у којима се одлучује квалификованом већином.

Посебан значај има то што је Јединственим европским актом започела структурна промена на бројним пољима после дужег времена стагнације.

У основи се запажа међувладин карактер свих тих активности.

Јединственим европским актом институционализовани су Европски савет и Суд прве инстанце.

Уговор о Европској унији

Уговор о Европској Унији потписан је у Мастрихту 7. фебруара 1992. године, а ступио је на снагу 1. новембра 1993. године. Мастрихтски уговор је настао после слома совјетског комунистичког система и уједињења Немачке.

Унија је описана као ентитет сачињен од три стуба.

Први стуб састављен је од три постојеће Европске заједнице.

Други стуб сачињен је од система заједничке спољне и безбедносне политике.

Трећи ступ обухвата нову сферу која се односи на правосуђе и унутрашњу политику.

Уговор је подељен на два структурна дела и то:

1. који се бави економском и монетарном унијом и
2. који се бави политичком унијом.

Одредбе Уговора о ЕУ груписане су у пет Наслова. Један део одредби посвећен је измени постојећих уговора. Ту су одредбе које се односе на заједничку спољну и безбедносну политику, сарадњу у областима правосуђа и унутрашњих послова.

Најважнија новина односи се на проглашење Уније држава чланица. Посебно је наглашена важност принципа флексибилности и најава механизма "ближе сарадње" групе држава чланица.

Наложено је успостављање монетарне уније најкасније до 01.01.1999.године. Формирани су Европски савет и Комитет регија.

Надлежности Европског суда су додатно обогаћене увршћивањем могућности да изриче новчане казне државама чланица у случају непримењивања, односно кршења комунитарног права. Парламенту је придодата надлежност саодлучивања. Поступак давања сагласности је проширен. Потребно је обезбедити сагласност Парламента за приступање и придруживање нових чланица.

Уговор идентификује циљеве Уније. Они су првенствено економски. Задатак који се њима жели постићи је што је могуће веће јединство народа Европе.

У циљу остваривања јединства економије и политике Унија уводи заједничку спољну и безбедносну политику. То обухвата и заједничку одбрамбену политику.

Идентитет на међународној сцени се афирмише посебно јачањем заштите прав аи интереса држављана својих држава чланица грађана ЕУ. У том процесу велики значај припадао би обезбеђивању ефикасности рада институција Заједнице. Ови циљеви би се остваривали у складу са условима и динамиком предвиђеним у Уговору о ЕУ, као и уз поштовање начела супсидијарности.

Супсидијарност

Супсидијарност је један од принципа на којима почива Унија. Она своје циљеве остварује уз поштовање овог принципа. Делотовност принципа огледа се у проналажењу оптималног нивоа одлучивања и деловања, односно "на нивоу што је могуће ближе грађанима". Овај принцип се узима као критеријум расподеле надлежности у оквиру Уније.

"У областима које не спадају у њену искључиву надлежност, Заједница предузима мере, у складу са начелом супсидијарности, само ако и уколико циљеви предвиђене акције не могу у потребној мери бити остварени од стране државе чланице, односно могу бити успешније остварени од стране заједнице, имајући у виду величину или учинак предвиђене акције. "

Принцип супсидијарности не може се применити тамо где Унија има ексклузивну надлежност.

У 1996/97.години уз Уговор из Мастрихта додат је специјални протокол о принципу субсидијарности.

За радње и акције Уније оправдана је примена овога принципа за случај да се циљеви акције не могу успешно остварити делатношћу државе чланице. Оправдана је примена и у случају кад би се акција боље остварила унутар Уније.

Неки аутори су увођење овог принципа доводили у везу са јачањем улоге држава и ограничавањем надлежности институција ЕУ. Бројни аутори сматрају

да се путем овога начела учвршћују надлежности држава чланица, али истовремено јачају и надлежности комунитарних органа. Путем овог принципа ефикасно се остварује крхки баланс између међувладиног и наднационалног модела сарадње.

Унијско грађанство

Сегмент унијског грађанства обухвата одговарајући корпус права и обавеза за све држављане држава чланица.

Посебан значај имају:

1. право кретања и настањивања на простору Заједнице,
2. активно и пасивно бирачко право,
3. право на конзуларно-дипломатску заштиту,
4. право подношења петиције,
5. право обраћања Омбудсману.

Унијско грађанство изводи се из држављанства једне од држава чланица. Унијско грађанство значи да су њиме оухваћена права и обавезе пренети и у надлежност Европског суда.

Комунитарни сегмент – први стуб сарадње

Надлежност Заједнице проширена је Маастрихтским уговором на питања из економске сфере. Задатак Заједнице је да унапређује складан и уравнотежен привредни развој, висок степен запослености и социјалне заштите, једнакост између мушкараца и жена, трајан и неинфлаторни раст, висок ниво конкурентности и усклађености економских резултата, висок ниво заштите као и побољшање квалитета животне средине, привредну и друштвену повезаност и солидарност између држава чланица. Активности и мере које воде до остваривања тако постављених циљева су: забрана царинских дажбина између држава чланица и количинских ограничења на увоз и извоз роба; заједничку трговинску политику; унутрашње тржиште; заједничку политику у области пољопривреде, рибарства и саобраћаја; усклађивање националних законодавства у мери у којој је то неопходно за деловање заједничког тржишта; подстицање координација политика запошљавања држава чланица; политику у социјалној области која обухвата и европски социјални фонд; заштиту животне средине, заштиту потрошача, остваривање високог нивоа здравствене заштите, мере у областима енергетике, цивилне заштите и туризма.

Принцип супсидијарности игра значајну улогу у остваривању комунитарне надлежности у свим случајевима када се то врши заједно са државама чланицама. Заједница може деловати само уколико се постављени циљеви и планиране мере не могу успешније остварити деловањем самих држава чланица.

Социјална политика

У овој области Мастрихтски уговор је услед противљења Владе Велике Британије остао недоречен. Сачињен је Протокол о социјалној политици који је потписало осталих 11 држава чланица.

Економско-монетарна унија

Успостављање економско-монетарне уније спроводило би се посредством тростепеног приступа. Прва фаза почиње 1. јануара 1990.године и у њој би се комплетирао унутрашње тржиште и уклониле контроле кретања капитала. Друга фаза започела је 1. јануара 1994. године. У њој је требало обезбедити конвергенцију економија држава чланица. Оне земље које су испуниле критеријуме могле су приступити систему јединствене валуте. Трећа фаза представља успостављање монетарне уније, 1. јануара 1999.године. Еуро монета појавила се у стварности тек 2002.године.

Институције и динамика процеса одлучивања

После Мастрихтског уговора формиран је Комитет регија, са консултативном улогом. Формиран је и Омбудсман у чију надлежност је спадала контрола рада комунитарних институција у односу на грађане Уније. Повећан је број случајева у којима се одлучује квалификованом већином гласова у Савету. Улога Европског парламента у легислативној сфери је оснажена.

Спољна политика и безбедност – други стуб

Јединствени европски акт је регулисао сарадњу држава чланица у спољној политици. Мастрихтски уговор иде корак даље и та настојања поставља на чвршћим основама, што је било видљиво кроз прикључење сегмента безбедности. Заједничка политика у овој области обухвата: очување заједничких вредности, основних интереса, независности и интегритета Уније; јачање безбедности Уније и држава чланица, очување мира и међународне безбедности. Циљеви заједничке политике у овој области изражавају основне вредности на којима почива и сама Унија. Да би се они оперативно могли остваривати, нужно је обезбедити: систематску сарадњу држава чланица поводом било којег питања од општег значаја. Та политика и њени главни токови, морали би се заснивати на општим смерницама Европског Савета. У том случају постоји могућност предузимања заједничке акције. Савет о томе може одлучивати квалификованом већином.

Правосуђе и унутрашњи послови – трећи стуб

Мастрихтски уговор установљава следеће области сарадње држава чланица: азил, режим и контрола преласка спољних граница, имиграција и боравак држављана трећих држава, борба против наркоманије, међународни криминал, правосудна сарадња у цивилним и кривичним предметима, царинска сарадња, сарадња полиције у борби против тероризма, трговине дрогом и криминалитета (Еуропол).

Савет може деловати посредством:

1. усвајања заједничког става и подршке појединачним облицима сарадње, одлуке усваја једногласно,
2. заједничких акција о којима одлучује једногласно,
3. упућивањем нацрта конвенције државама чланицама, ове одлуке доноси двотрећинском већином.

Државе чланице су обавезне да успоставе координационе механизме који ће повезивати одговарајуће националне органе. У том циљу треба да служи Координациони комитет – тзв. К.4 Комитет.

Референдуми и наговештаји отпора националних судова

Ступању на снагу Мастрихтског уговора морала је претходити ратификација у складу са уставима држава чланица. Код већине држава чланица то је припадало Парламенту, изузев у Ирској и Данској, где се приступило одржавању референдума. Ирци су усвојили уговор, Данци не. То је значило блокаду, јер Уговор није могао ступити на снагу без ратификације у свим државама чланицама. Влада Данске је захтевала одређене уступке пре него што крене са поновним референдумом. На поновном референдуму за ратификацију се изјаснило 56% гласача. Такође се и Француска одлучила за референдум.

Амстердамски уговор

Доградња институционалног и правног оквира ЕУ је делимично постигнута уговором у Амстердаму 1997.године. Овај уговор ступо је на снагу 1999.године. Претежни део Амстердамског уговора односи се на допуне и измене Оснивачких уговора и то: Уговора о Заједници за угаљ и челик, Уговора о Европској економској заједници, Уговора о Еуроатом заједници, Уговора о Европској унији, као и Одлуке о непосредним и општим изборима за Европски парламент.

Овај уговор је значајан у неколико следећих области:

- промовисање "ближе сарадње",
- потпуније промоције и заштите људских права и слобода,
- јачању европског грађанства,

- заштите основних права грађана путем афирмације равноправности полова, забране дискриминације и уз дефинисање санкција за кршење,
- преношење дела сарадње из области унутрашњих послова и правосуђа у комунитарни режим,
- наглашавање улоге Европског парламента у законодавној делатности,
- афирмација принципа супсидијарности и већинског одлучивања у Савету,
- проширење комунитарне надлежности на социјалну политику, јавно здравље, заштиту потрошача итд.

Циљеви Уније

Циљеви уније су незнатно измењени. Посредством Амстердамског уговора увршћено је разматрање високог нивоа запошљавања, затим постепено обликовање заједничке одбрамбене политике.

Додатне области изван изворног концепта су: побољшање функционисања органа ЕУ, дефинисање заједничке одбрамбене политике, буџетска дисциплина, примена комунитарних аката, заштита људских права, доступност документа Уније грађанима.

Блиска сарадња

Под тим видом сарадње подразумева се могућност да се одређена група држава чланица одлучи за продубљену, ширу, интензивнију сарадњу у складу са промовисаним принципом флексибилности. Овај институт мора бити у складу са циљевима Уније. Одлуку о њеном одобравању доноси Савет квалификованом већином.

Супсидијарност

Усвојен је посебан Протокол о примени принципа супсидијарности и пропорционалности али ни овај протокол није јасно утврдио границе докле се протеже ексклузивна надлежност Уније.

Према ставу Комисије, Унија има ексклузивну надлежност у областима које се тичу регулисања унутрашњег тржишта и четири слобода, затим у заједничкој комерцијалној политици и заједничкој пољопривредној политици.

Мере заједнице не могу прелазити оквире онога што је неопходно како би се постигли циљеви уговора. Том формулацијом се уводи принцип пропорционалности.

Основна права

Одредба којом се Унија обавезује на поштовање људских права остала је неизмењена. Нове одредбе су прошириле надлежност Европског суда у овој области.

Санкције за повреде основних уставних принципа

Поведа основних уставних принципа (слободе, демократије, владавине права, поштовања и заштите људских права и слобода) може резултирати мером суспензије одређених права држава чланица

Савет, приликом изрицања казних мера, чине шефови држава или влада. Изречене санкције се могу повући. О томе Савет може одлучити квалификованом већином.

Јавност рада

У Амстердамском уговору конкретизују се права појединаца и правних лица у погледу приступа документима Европског парламента, Комисије и Савета.

Комунитарни сегмент – први стуб

Европски суд може тумачити комунитарно право. Осим овога су, као основни циљеви Заједнице, означени једнакост између мушкараца и жена и високи ниво заштите и унапређења животне средине и одржив економски развој.

Простор слободе, безбедности и правде

Веома важна промена везана је за преношење дела унијског сегмента, тачније из трећег ступа, у режим комунитарног деловања и одлучивања. То се односи на режим виза, азила, имиграција и слободе кретања лица на простору Заједнице. Одредбе се односе и на држављане трећих земаља. Предвиђају се и мере у области правосудне сарадње у грађанским стварима, полицијске и правосудне сарадње посебно у кривичним стварима.

Запошљавање и забрана дискриминације

Нове одредбе у области запошљавања углавном се односе на забрану дискриминације. У првом делу, регулише се деловање Заједнице у области запошљавања. У другом делу Заједница се овлашћује да предузима одговарајуће мере на сузбијању дискриминације. За случај поновљеног и озбољног кршења људских права и основних слобода, могућа је суспензија државе чланице.

Уговор из Нице

Уговор из нице је потписан без већих амбиција. Дошло је до извесних тешкоћа када га је требало усвојити од стране држава чланица. Ирски референдум није успео 2001.године. Други референдум 2002. године је био успешан. Уговор из Нице ступио је на снагу 2003.године.

Рационалност доношења Уговора из Нице лежао је у чињеници да се Амстердамски уговор није у довољној мери бавио питањима функционисања Уније после проширења.

Најважнија промена десила се у другом и трећем стубу. Највећа промена односи се на поље заједничке одбрамбене политике. Одлучено је да се формирају снаге за брза дејства. Формирани су нови органи одбране и то: 1) политичко-безбедносни комитет, 2) војни Комитет ЕУ и 3) Генералштаб ЕУ.

Друга важна измена односила се на закључивање уговора са трећим државама. Савет може закључивати ове споразуме и они обавезују институције Европске уније.

Значајна је измена која се односи на формирање агенције EUROJUST, која је задужена за креирање превентивних мера на пољу криминала и координирање акција националних власти.

Проширене су надлежности Савета у погледу одлучивања квалификованом већином. Побољшање је видљиво и у сектору правосуђа.

Појачана сарадња

Ранија "блиска сарадње" названа је симболички "појачана сарадња". Појачана сарадња може се добити на захтев само осам чланица. Појачана сарадња не дира у овлашћења, надлежности, права, обавезе и интересе држава чланица које не учествују у тој сарадњи. Овај модел сарадње није често примењиван.

Уговором из Нице је у извесном смислу закључен процес реформи Уније. Реформе су видљиве посебно у обласлима које су сматране искључивом надлежношћу држава.

Повеља ЕУ о основним правима

Повеља ЕУ о основним људским правима на основу одлуке са заседања Европског савета у Келну кодификована је ради веће прегледности и потребе да се тако значајна питања, ради лакше читљивости, нађу на једном месту. Званично је потписана на састанку у Ници 2000.године.

У новије време Савет може на предлог једне трежине држава чланица и на основу своје једногласне одлуке изрећи казну држави чланици која крши људска права и принципе владавине права и демократије. Одлука о изрицању санкција се може донети квалификованом већином. Суд правде одлучује по жалби државе чланице, али није овлашћен да доноси пресуде. Тиме се штити позиција Савета да одлучује о томе да ли је извршена повреда људских права.

Конвенција из Лакена

Одлучујући корак за усвајање предлога Уговора о Уставу за Европу је било редовно заседање Европског савета у Лакену 2001. године. Све седнице Конвенције биле су јавне. Задатак Конвенције била је расправа о будућности Европе. Европска конвенција требала је да одговори на питања која су се тицала: 1) расподеле надлежности између држава чланица и региона, 2) метода доношења одлука у новим околностима проширења, 3) изградњи новог институционалног баланса у ЕУ.

Устав ЕУ

Устав за Европу је јединствен због чињенице што својим чланом 437 укида све оснивачке уговоре (изузев Уговора о оснивању Еуроатома), као и њихове измене и допуне.

Ступање на снагу Устава за Европу ће тећи у неколико етапа. Прву представља свечани потпис текста 2004.године у Риму, који су обавили шефови држава или председници влада. Последњи услов за правоваљаност и последњи корак је депоновање свих ратификационих исправа код депозитара – Владе Републике Италије. У случају раније успешне ратификације од стране свих држава чланица, датум ступања на снагу је 1. новембар 2006.године. У обрнутом случају, устав ће ступити на снагу првог дана следећег месеца од депоновања последње ратификационе исправе код Владе Републике Италије.

Устав чини кратка преамбула и четири дела. У првом делу у девет глава дефинишу се појмови и циљеви Уније. У другом делу је дефинисан правни субјективитет ЕУ. Треће поглавље дефинише поделу надлежности између Уније и држава чланица. На подручју ексклузивних надлежности право Уније има предност у односу на право држава чланица. Најспорнија тачка Устава је било дефинисање квалификоване већине у Европском савету и Савету министара.

Највећи напредак представља други део (Повеља основних права уније) која преузима скоро све одредбе претходног међуинституционалног споразума усвојеног у Ници, па тиме постаје правно обавезна.

Подручје делатности и политике ЕУ дефинисано је у трећем делу под насловом "Политика и деловање Уније". Структура одредаба које се односе на унутрашње тржиште је остала непромењена. Значајан преокрет је легислација пољопривреде настала због укидања надлежности држава чланица на подручју те политике. Овде су садржана преостала два стуба "Простор слободе, безбедности и правде" и "Заједничка спољна и безбедносна политика".

Четврти део "Опште и закључне одредбе" садржи одредбе у члану 437 о укидању претходних оснивачких уговора, изузев Уговора о оснивању Еуроатом. Члан 438 говори о сукцесији и континуитету. ЕУ основана Уставом је сукцесор

ЕУ основане Уговором о ЕУ. Акти усвојени на основу уговора и аката укинутих чланом 437 остају на снази. Суд Европских заједница и Суд прве инстанце остаје извор за тумачење права уније.

Уз Устав је прикључено 36 протокола и два прилога којису његов интегрални део и имају једнаку правну снагу.

Конвенција је прилагодила Протокол о улози националних Парламената и Протокол о спровођењу начелка субсидијарности и пропорционалности као израз јачања улоге унутрашњих законодавних органа. Уз Устав је прикључен Протокол о еврогрупи, којом се мења и допуњује Уговор о оснивању Европске заједнице за атомску енергију.

ОСТАЛИ УГОВОРНИ ИЗВОРИ (КОМУНИТАРНОГ УНИЈСКОГ ПРАВА)

Уговори са трећим државама

Постоји подела на:

1. уговоре које државе чланице склапају са трећим државама,
2. уговоре које Унија склапа са трећим државама.

Обе врсте уговора после ступања на снагу оснивачких уговора морају бити у сагласности са њима. Државе чланице имају слободу уговарања у оним областима у којима Унија нема надлежности.

Међународни споразуми са државама нечланицама могу имати непосредно дејство пред судовима у државама чланицама Уније без обзира да ли имају непосредно дејство у тим државама нечланицама.

Економски уговори и уговори о придруживању

Економски уговори

Економски уговори се односе на споразуме које је ЕУ закључила са земљама ЕФТА, Медитеранским земљама и земљама у развоју. Они су веома значајан извор права ЕУ. Регулишу питања трговине са трећим земљама али садрже и одредбе о сарадњи у многим другим пољима.

Посебан значај има уговор о стварању заједничког европског економског простора са ЕФТА државама.

1992. године потписан је Споразум о европском економском простору који је ступио на снагу 1994.године. У њему је предвиђена веома садржајна сарадња. Бави се питањем слободног кретања капитала, роба и услуга, комплетирањем прописа у тој области. Није предвиђено формирање царинске

уније, што омогућава земљама ЕФТА да сами креирају своју политику према остатку света.

Ради успостављања слободе кретања робе споразум је забранио царине и увозно-извозне квоте. Предвиђа слободу кретања радника. Садржи правила о координацији правила из области социјалних питања и признања диплома. Унете су одредбе које се односе на оснивање предузећа, давање и примање услуга. Споразум садржи и правила о заштити потрошача, животне средине и елементе компанијског права. Садржи и одредбе о бројним областима сарадње између држава чланица.

Земље ЕФТА су у погледу обавеза скоро у истој равни као и земље пуноправне чланице. Чланице ЕФТА немају право да учествују у легислативној делатности ЕУ. Када се усвоји неки легислативни акт у ЕУ, мешовити Комитет састављен од представника ЕУ и ЕФТА одлучује да ли ће се тај акт укључити или не у Споразум. Мешовити Комитет је надлежан за тумачење правила. Поред Мешовитог Комитета, установљен је Савет и Суд ЕФТА.

Споразуми са медитеранским земљама

У већини ових уговора се предвиђа бесцарински режим за индустријске производе и смањене царине за пољопривредне производе. Обично у њима се предвиђа економска и техничка помоћ за ове земље у облику премија и зајмова. Ови споразуми обухватају сарадњу у областима рибарства, животне средине, технолошког развоја, научне сарадње.

Већина ових споразума додељивала је државама уговорницама повлашћен статус у трговини са ЕУ. У њима су били уграђени и политички састојци који су се односили на питања поштовања људских права и демократских принципа.

Неке земље су започеле преговоре за пријем у пуноправно чланство, друге се налазе у фази преговора.

Уговори са земљама у развоју

Изворне чланице ЕЗ имале су у прошлости веома богате и садржајне везе са садашњим државама које се називају земље у развоју. Углавном је то био колонијални однос. После декомпозиције колонијалне управе, везе у економији остале су у многим видовима.

Ломе конвенција

Чланице Ломе конвенција, њих 70, обухватају подручја Африке, Кариба, острвске земље Јужног Пацифика и Индијског океана. Сарадња је у трговини, финансијској и техничкој помоћи. Најважније олакшице за ове земље је бесцарински извоз у земље ЕУ.

АКТИ ИНСТИТУЦИЈА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

Европски парламент заједно са Саветом и Савет са Комисијом доносе: уредбе, директиве, одлуке, препоруке и мишљења. Постоје и други извори права тзв. меко право који не обавезују, али имају велики значај за настајање правних правила.

Уредбе

Уредбе су директно примењиве и обавезују све државе чланице ЕУ. Објављују се у Сл.гласнику ЕУ и ступају на снагу 20 дана после објављивања. Директна примена није на најбољи начин прецизирана. Ради избегавања нежељених ситуација, инсистира се да уредбе имају тренутно дејство и да национални судови морају штитити права која оне дају појединцима. Државе чланице су дужне да усагласе своје национално право са њима. Уредбе имају правно дејство у државама чланицама које није могуће променити актима националног права држава чланица.

Директиве (упутства)

Директиве обавезују државе чланице, али остављају државама чланицама избор форме и начина примене. Директиве се морају имплементирати у национално законодавство, али у сагласности са правилима процедуре сваке државе чланице. Директиве које се доносе у поступку одлучивања морају бити објављене у Сл.гласнику уз услов да се примењују у свим државама чланицама. Директиве су веома погодне за процесе хармонизације појединих област.

Одлуке

Одлуке су обавезне за оне на које су адресиране. Немају општи карактер. Поједине одлуке морају бити објављене у Сл.гласнику. Могу имати директно дејство. Могу бити извршни наслови када утврђују новчане обавезе лицима, изузев држава. Одлуке које се доносе у поступку саодлучивања морају бити објављене у Сл.гласнику.

Препоруке и мишљења

Препоруке и мишљења нису обавезне за државе чланице. Препоруке имају значај у томе што позивају државе да се понашају на одређени начин. Немају обавезни карактер. Мишљења омогућавају институцијама да поводом неких важних ствари изнесу своје мишљење. Значај препорука и мишљења је у томе што садржа употребљива решења појединих проблема.

Меко право

Меко право, односно неименовани акти у одређеним, ограниченим околностима производе правна дејства. Реч је о декларацијама, резолуцијама итд.

СУДСКА ПРАКСА КАО ИЗВОР ПРАВА

Суд правде надзире јединствену примену и тумачење комунитарног права. Од огромне је важности била улога суда у афирмацији најважније одлике комунитарног права, а то је његова директна примена у националним правима држава чланица.

Европски суд имао је велику и веома значајну улогу у формирању комунитарног права. Афирмисан је принцип непосредне примене комунитарног права и његовог примата у односу на национално право.

VII ИНСТИТУЦИЈЕ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

Најважније институције ЕУ су: Савет Европске Уније, Комисија, Европски савет, Парламент, Европски суд правде.

Остале институције су: Централна банка, Комитет региона, Економски социјални Савет, Ревизорски суд, Првостепени суд или суд прве инстанце, Омбудсман.

САСТАВ И НАДЛЕЖНОСТИ

Институције које би се могле назвати изворним јесу:

1. Европски Савет
2. Савет министара (Савет ЕУ)
3. Комисија
4. Парламент
5. Суд Правде

ЕВРОПСКИ САВЕТ

Европски савет је главни орган јер се на њему доносе стратешке политичке одлуке. Није био предвиђен као орган у оснивачким уговорима. Тек је Јединствени европски акт уврстио Европски савет као орган Заједнице.

Састав Европског Савета

Европски Савет је састављен од шефова држава или влада држава чланица. Поред њих, у његов састав улази председник Комисије. Том саставу се придружују министри иностраних послова и један члан Комисије, по правилу потпредседник задужен за спољне послове.

Европским Саветом председава шеф државе која председава Саветом. У административним пословима стоји му на располагању Секретаријат Савета министра.

Европски Савет се састаје најмање два пута годишње. После сваког састанка подноси извештај Европском парламенту а такође и годишњи извештај.

Декларација уз Уговор из Нице 2004, предвиђа да када ЕУ буде бројала већи број чланица од 18, сви састанци ће се одржавати у Бриселу.

Надлежности Савета

Надлежности су врло широке. Одлучује о томе да ли су поједине чланице испуниле услов за прелазак на јединствену валуту. Утврђује принципе и смернице заједничке спољне и безбедносне политике укључујући и домен одбране.

Савет у улози арбитра решава питања која се тичу права држава чланица и то када се ради о проблемима која имају велики политички значај. Изјашњава се о значајним међународним проблемима дајући смернице за будуће деловање Уније. Одлучује о будућим стратегијама у областима које су од великог значаја за државе чланице.

За случај повреде фундаменталних права и обавеза од стране неке државе чланице, Европски савет јој може изрећи меру суспензије појединих или укупних чланских права.

Одлуке Европског савета се доносе, по правилу, једногласно. Пошто није изворна институција ЕУ, није подложен контроли Суда правде.

САВЕТ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

Савет је преименован после Уговора у Мастрихту у Савет ЕУ и састављен је од по једног представника сваке државе чланице, најмање на министарском нивоу. Савет нема сталан састав. Уколико се расправљају поједина питања високог политичког значаја онда у састав Савета по правилу улазе шефови држава или влада. Чланови савета добијају инструкције својих Влада, али и делују у општем интересу, односно у интересу Уније. Саветом председава наизменично шест месеци свака држава чланица.

Савет доноси Правилник о свом раду. Административне послове обавља Генерални секретаријат на чијем челу се налази Генерални секретар кога именује Савет једногласном одлуком.

Надлежности Савета

Општа и најважнија функција Савета је да осигура да се извршавају обавезе предвиђене у Уговору о оснивању. Усваја легислативне акте различитог карактера. Ова институција је централно законодавно тело.

Савет има овлашћења да доноси одлуке из корпуса секундарног законодавства.

Доноси одлуку о расписивању избора за Европски парламент. Има право да измени број судија Европског суда, број чланова Комисије, именује судије Ревизорског суда и чланове Комитета региона и Економско-социјалног комитета.

Одлуке се могу доносити једногласно, простом већином и квалификованом већином.

Једногласност

Једногласност се захтев у неколико осетљивих сфера из области другог и трећег стуба сарадње. Примењује се приликом одлучивања о следећим питањима:

1. спровођењу мера против расне, полне, верске и друге дискриминације,
2. закључивања уговора са трећим државама и међународним организацијама,
3. променама броја судија у Европском суду,
4. изменама статута Европског суда,
5. изменама броја чланова Комисије,
6. разматрања буџета,
7. постављању чланова Ревизорског суда,
8. пријему нових чланова,
9. успостављању нових права грађана ЕУ,
10. употреби службених језика.

Проста већина

Гласање простом већином се примењује у следећим случајевима:

1. код прецедуралних питања,
2. приликом усвајања Пословника о раду,
3. сазивања међувладине конференције ради измена Оснивачког уговора,
4. у поступцима сарадње и коодлучивања када треба продужити рок усвајања неког законодавног акта,
5. када се од Комисије тражи да размотри неко питање и да о томе поднесе извештај са предлозима.

Квалификована већина

Доношењем одлука посредством прости већине суверена држава долази у позицију да без обзира на то што то произилази као обавеза из уговора који је сама својеволјно закључила, ипак бива правно обавезана за оно за шта није гласала.

Уведено је пондерисано гласање, односно да се гласови вреднују према броју становништва.

Проблем суштински остаје нерешен, јер нема одговора како балансирати однос великих и малих држава.

ЦОРЕПЕР

ЦОРЕПЕР сачињавају службеници високог ранга, про правилу амбасадори држава чланица. Функционише на два начина и то:

1. амбасадорски ниво који се бави питањима спољних послова, важних економских и финансијских питања,
2. ниво заменика сталних представника који се бави мање значајним питањима као нпр. заштита животне средине, социјална питања итд.

Задатак Комитета сталних представника је да као стални орган обавља припремне послове за Савет. То се пре свега односи на предлоге који долазе од Комисије. Ови предлози бивају веома детаљно разматрани од стране чланова ЦОРЕПЕР-а пре него што се појаве у процедури пред Саветом.

На ЦОРЕПЕР-у се примењују два типа прелога одлука и то:

1. оне за које се сматра да се могу усвојити без дискусије,
2. оне које се могу усвојити након дискусије.

Реч је о помоћном органу који нема овлашћења да самостално доноси одлуке на основу својих овлашћења.

КОМИСИЈА

Комисија је била састављена од чланова из држава чланица. Састаје се у Бриселу и сачињава препоруке за Савет и Парламент. Такође на основу одлука Савета и Парламента доноси мере за њихову имплементацију и спровођење. Чланови су бирани из држава чланица али делују и раде у личном својству. Чланови Комисије су званичници ЕУ и нису обавезни да примају упутства својих Влада.

Комисија је подељена на Генералне директорате и то за:

1. спољне и економске односе,
2. економска и финансијска питања,
3. индустрију,
4. конкуренцију,
5. запошљавање, индустријске односе и социјална питања,
6. пољопривреду,
7. саобраћај,
8. развој,
9. особље и администрацију,
10. аудиовизуелну област, информатику, комуникације,
11. животну средину, нуклеарну безбедност, грађанску заштиту,
12. науку, истраживање и развој,
13. телекомуникације, информатичко тржиште, валоризација истраживања,
14. риболов,
15. унутрашње тржиште и финансијске услуге,
16. регионална политика,
17. енергија,
18. кредити и инвестиције,
19. буџет,
20. финансијска контрола,
21. царине и индиректни фискалитет,
22. образовање, усавршавање и омладина,
23. политика прпедузећа, трговина, туризам, социјална економија.

Избор чланова Комисије измењен је после Уговора из Нице од 2004. године. Савет квалификованом већином именује лице за председника Комисије. То именовање одобрава Парламент ЕУ. Квалификованом већином одлучује уз сагласност председника Комисије о усвајању листе лица за чланове Комисије. Листа кандидата за чланове Комисије сачињава се на основу предлога свих држава чланица. Председник и чланови подлежу одобрењу Европског Парламента, а поставља их Савет одлучујући квалификованом већином.

Функције Комисије се класификују у три групе:

Прва група се назива иницијатором комунитарних акција. Комисија предлаже Савету доношење одлука. Савет и Парламент имају овлашћења да траже од Комисије подношење неког предлога. Комисија се ограничава на иницијативе које су, по правилу, политички прихватљиве.

Друга група функција обухвата старање о примени оснивачких уговора. Комисија има право да од држава чланица тражи да отклони повреде обавеза које су преузеле. Задужена је да се брине о политици конкуренције и да за случај повреде примењује санкције и пенале према државама чланицама и појединцима. Комисија има овлашћења да води истражне радње.

Трећа група функција је извршна. Комисија има овлашћења да после доношења поједине одлуке од стране Савета надгледа у форми супервизије њену имплементацију.

Поред наведеног, Комисија има сопствену надлежност доношења одлука у политици конкуренције.

ПАРЛАМЕНТ

Парламент има седиште у Стразбуру. Бира се сваке пете године директним изборима у свакој држави чланици. Обавља демократску контролу институција ЕУ. Учествоје и у легислативној делатности у форми коодлучивања са Саветом и игра одлучујућу улогу у питањима усвајања буџета.

Улога Парламента у буџетским питањима

Парламент има следећа права:

1. право финалног одлучивања о необавезним расходима,
2. право да прихвати или одбије предлог буџета,
3. право самосталног издавања буџетских разрешница.

Парламент може да измени предлог буџета у два правца и то у погледу обавезних трошкова, и у погледу необавезних трошкова.

Консултативна функција

Савет је обавезан да тражи мишљење Парламента приликом доношења аката и то:

1. програма технолошког развоја и истраживачке делатности,
2. активности структурних фондова из сфере изградње друштвене и социјалне кохезије,
3. оснивања заједничких предузећа за извршавање програма технолошког и истраживачког развоја,
4. заједничког наступа држава чланица у тој сфери,
5. активности у заштити животне средине,
6. уједначавању прописа у области пореза на промет и других посредних пореза.

Парламент је у извршавању ове функције давао мишљења у виду резолуција, препорука и извештаја. Ови акти нису имали неког већег значаја у законодавном процесу.

Овлашћења у другом стубу сарадње

Сагласност Парламента је нужна за закључивање споразума о придруживању са новим члановима и закључивање међународних уговора. Парламент има право да буде информисан о свим видовима спољне политике ЕУ. Мора бити консултован у питањима правосуђа и унутрашњих послова. Ова функција Парламента није у довољној мери заступљена у другом и трећем стубу сарадње.

Легислативне функције

Јединствени европски акт увео је нови поступак кооперације између Савета и Парламента у законодавној делатности.

Питања која су се регулисала овим путем су: уређење унутрашњег тржишта; социјална политика; успостављање економске и друштвене кохезије и истраживање и развој.

Поступак кооперације у ЈЕА био је детаљно разрађен. На основу тог поступка Парламент није могао битије утицати на доношење одлука. Савет је једногласно, без обзира на мишљење Парламента, могао доносити одлуке.

Поступак сарадње према уговору из Маастрихта

Предвиђено је да у оквиру Парламента делују политичке партије на наднационалном нивоу. Тиме би се постигло јачање процеса стварања европске свести и европског јединства. Процедура сарадње није давала велики значај ставовима Парламента. Савет је могао једногласно донети одлуку упркос негативном ставу Парламента.

Поступак коодлучивања

Овај тип процедуре назива се поступак "три читања".

Основан је Комитет за мирење у коме су подједнако заступљени представници Савета и Парламента, а Комисија узима учешће у раду. Поступак усаглашавања ставова траје шест недеља. Заједнички став мора бити донет на основу одлуке Савета, која је донета квалификованом већином и одлуке Парламента, донете на основу апсолутне већине.

Уколико одлука Парламента није донета на основу апсолутне већине, Савет може донети одлуку о усвајању. За случај да је одлука Парламента о одбијању донета апсолутном већином, предлог се сматра одбаченим.

Акте донете на овај начин потписују председник Парламента и председник Савета.

После Уговора из Нице Парламент је добио легислативне функције.

Поступак давања сагласности

Поједини значајни комунитарни акти не могу се донети без сагласности Парламента. Овај поступак се примењује у:

1. контроли пословања финансијских институција заједно са Европском централном банком,
2. процедури доношења амандмана на статут Европског система банака,
3. избор председника и чланова Комисије,
4. изборни поступак за чланове Европског парламента,
5. пријем нових чланица,
6. утврђивање задатака Структурног фонда,
7. доношењу споразума о придруживању.

Поступак давања сагласности у већини случајева остварује се на основу просте већине. За пријем нових чланова и за јединствени изборни систем потребна је апсолутна већина. Уговор из Нице је повећао број случајева коодлучивања.

У поступцима супервизије и надзора Парламент има директну политичку контролу над радом Комисије и Савета. Парламент нема овлашћења да мења акте Савета и комисије, али може предузимати акције у циљу поништавања одлука Савета и Комисије.

Привилегије и имунитети

Слобода кретања је најважније. Веома је важан имунитет од прогона због изражених мишљења или гласања.

Члановима Европског Парламента припадају привилегије и имунитети у својој земљи у нивоу оних које уживају посланици њихових националних Парламената.

У трећим земљама чланови Парламента уживају имунитете од хапшења и имунитете у погледу вођења правних поступака против њих. Ти имунитети се примењују за време трајања заседања Парламента. У вези са тим, јавља се проблем када се закључују седнице Парламента. Обично се то чини пред почетак нове седнице, тако да се ствара утисак да је Парламент у сталном заседању.

ЕВРОПСКИ СУД ПРАВДЕ

Састав Суда

Ова институција има седиште у Луксембургу и састављена је од по једног судије из сваке државе чланице. Они се бирају на шест година и могу бити поново бирани.

Поред судија, има и 9 Општих правобранилаца који приређују предлоге судијама за поједине случајеве у облику припремног мишљења.

Сви они за време трајања мандата не могу обављати ни једну другу функцију. Из састава судија бира се Председник на период од 3 године. Он обавља управљачке функције. Секретара суда бирају тајним гласањем судије на период од 6 година. Он се стара о правилном обављању процедуралних питања.

Надлежност Суда правде је обавезна. Има функцију тумача оснивачких уговора. Његов наднационални карактер огледа се у независности његових судија и генералних правобранилаца. Они могу конституисати обавезне одлуке за државе чланице, њихове држављане и правна лица. Није овлашћен да непосредно поништава акте држава чланица.

Надлежност Суда

Европски суд правде има основну функцију да обезбеди правилну примену оснивачких уговора. Суд обезбеђује кроз форму финалног арбитра решавање сукоба између европских институција и држава чланица.

Подела надлежности је на: ону по директним тужбама, и надлежност по претходним питањима.

У прву категорију спадају спорови који се покрећу на захтев Комисије, других органа ЕУ, држава чланица и то: неиспуњавање обавеза држава чланица које потичу из оснивачких уговора; поништавање незаконитих акта комунитарних институција; нечињење или пропуштање органа ЕУ да предузму мере против кршења одредаба из оснивачких уговора; у вези Централне и Инвестиционе банке; у вези разрешења члана Комисије; радно правни спорови; спорови између држава чланица.

Друга категорија спорова се односи на прелиминарну фазу судске функције. То значи да домаћи суд може затражити од Европског суда мишљење о предмету који се пред њим налази. У случају да је домаће право у супротности са комунитарним правом такав пропис се не може примењивати. Суд правде у овим споровима има обавезну надлежност када је реч о поступцима пред домаћим судом највише инстанце.

Суд је надлежан да одлучује о претходним питањима која се односе на: тумачење уговора; оцењивање ваљаности и тумачење аката Заједнице; тумачење статута тела које је основао Савет.

Да би неко питање било подобно за расправљање пред Судом, потребно је да је оно претходно било у поступку пред националним судом.

Поступак пред Судом

Постоје две врсте поступка пред судом и то: поступак по директним тужбама и поступак по претходним питањима.

Поступак пред судом се састоји из писменог и усменог дела.

У поступцима по директним тужбама постоје 4 фазе: 1) писмени поступак, 2) припремно истраживање (доказни поступак), 3) усмени претрес, 4) доношење пресуде.

У поступцима по претходном питању процедуру покрећу само национални судови.

Посебни поступци

Посебни поступци који се могу водити пред Судом правде су:

1. поступак по приговору треће стране, која није учествовала у спору, али је пресудом дошло до оштећења интереса; право на подношење ове тужбе имају државе чланице, институције ЕУ и физичка и правна лица,
2. поступак по основу откривања нове чињенице, од значаја за пресуђивање ствари,
3. тумачење пресуде, право на покретање овог поступка имају стране у спору и органи ЕУ за случај да докажу оправдани интерес за то тумачење.

Суд одлучује у форми нове пресуде. Основна функција Суда је ипак решавање спорова.

ОСТАЛЕ ИНСТИТУЦИЈЕ

Најзначајније су:

- Централна банка
- Европска инвестициона банка
- Комитет региона и локалних власти
- Економско социјални комитет
- Ревизорски суд
- Суд прве инстанце
- Омбудсман

Централна банка и систем централних банака

Европска Централна банка је део Европског система централних банака у који, осим ње улазе и националне централне банке држава чланица. Овим сложеним системом управљају органи Централне банке.

Надлежност Централне банке

Надлежна је да се бави креирањем и вођењем монетарне политике ЕУ. Основни задатак јој је да осигура монетарну стабилност и управљање пословима везаним за еуро. То обухвата све фазе од штампања до емисије.

Врши девизне послове, држи и управља са девизним резервама држава чланица и унапређује функционисање платног промета. Политика цена мора бити у сагласности са основним принципима економске политике у ЕУ.

Да би се постигли ови циљеви, националне централне банке морају следити политику Европске Централне банке. Централна банка располаже сопственим средствима и капиталом. Подноси годишњи извештај о својим активностима Парламенту, Савету ЕУ, Европском Савету и Комисији.

Контрола рада Централне банке

Поред Европског Парламента, о правилном обављању функција Централне банке брине и Европски Суд правде.

Органи Централне банке

Најважнији органи су Савет гувернера и Извршни одбор.

Савет Гувернера је састављен од гувернера националних централних банака држава чланица који учествују у трећој фази економске и монетарне уније и чланова Извршног одбора. Састаје се најмање 10 пута годишње. Одлуке доноси простом већином присутних планова. Кворум чине две трећине чланова. Савет гувернера утврђује монетарну политику ЕУ.

Извршни одбор је састављен од председника, подпредседника и 4 члана. Њих именују државе чланице одлукама на нивоу шефова држава или влада и то после спроведеног поступка консултације са Парламентом и Саветом гувернера. Чланови Извршног одбора бирају се из редова држављана држава чланица на 8 година без права поновног избора. Регрутују се из редова истакнутих стручњака из банкарске и монетарне сфере.

Извршни одбор је орган управљања који спроводи монетарну политику у складу са одлукама Савета гувернера.

ЕВРОПСКА ИНВЕСТИЦИОНА БАНКА

Основни циљ Банке је да финансира пројекте који доприносе складном развоју заједничког тржишта и у пројекте у мање развијеним регионима. Европска инвестициона банка помаже развој малих и средњих предузећа улагањем капитала и давањем кредитне подршке. Помогла је државе кандидаткиње кредитима за структурне промене у привреди.

Органи Инвестиционе банке

Главни органи су: Савет гувернера, Административни савет и Управни комитет.

Савет гувернера чине министри из држава чланица Банке. Овај орган креира кредитну политику банке.

Административни савет. Надлежности обухватају доношење одлука о давању гаранција, кредита и позајмица. Има ексклузивне надлежности у области финансијских операција.

Управни комитет има задужење за спровођење политике Административног савета. Обавља дневне послове у вези са закључивањем позајмица, гаранција и кредита. Има задатак да врши провере исправности књиговодствених података Европске инвестиционе банке.

КОМИТЕТ РЕГИОНА И ЛОКАЛНИХ ВЛАСТИ

Успостављен је Мастрихтским уговором. Комитет мора бити консултован у вези свих предлога аката којима се располаже или се додирују регионални интереси. Овај орган репрезентује регионалне интересе. Његова делатност односи се на образовање, културу, здравство и трансевропске мреже и активности у вези изградње привредног и социјалног склада који се односе на регионални развој.

Надлежности Комитета региона су ограничене. Уговор из Амстердама проширио је области у којима се захтева да Комитет буде консултован и то: запошљавање, професионално образовање, саобраћај, социјална политика и заштита животне средине.

ЕКОНОМСКО СОЦИЈАЛНИ КОМИТЕТ

Ово је консултативни орган у сфери доношења одлука у Унији. Чланове овог Комитета бирају Владе држава чланица, а поставља их Савет. Репрезентује разноврсне секторске интересе бројних групација запослених нпр. у пољопривредним гранама, рударству и синдикатима итд. Такође репрезентује и друге јавне интересе бројних делатника и делатности.

РЕВИЗОРСКИ СУД

Састављен је до по једног члана из држава чланица. Поставља их Савет после консултација са Парламентом на 6 година. Регрутују се из редова стручњака који су обављали високе функције финансијске контроле у својим земљама. За време трајања мандата не могу обављати ни једну другу професионалну функцију.

Ревизорски суд врши контролу и супервизију буџетских и финансијских располагања. Годишњи извештај Суда објављује се у Сл.гласнику ЕУ.

Уговором из Мастрихта Суд је придодат институцијама ЕУ. Делује превентивно посредством непосредног увида и контроле. Зато се назива

финансијском савешћу ЕУ. Све више расте његова улога у отклањању насталих штета и лошег управљања и одлучивања о новчаним располагањима.

Повећање значаја улоге Суда наступило је после Амстердамског уговора када је утврђено да има право да ради заштите својих надлежности подноси тужбу Суду правде. Надлежност је проширена на надзор над располагањима фондова Уније којима управљају друга тела изван његовог институционалног корпуса. Тај надзор односи се и на Европску инвестициону банку.

СУД ПРВЕ ИНСТАНЦЕ

Разлози за формирање овог органа су у потреби да се Суд правде растерети. Суд је састављен од 15 чланова који, по правилу, суде у већима састављеним од 3 или 5 судија. Именовање врше владе држава чланица на период од 6 година. Председник Суда се бира на период од 3 године из редова изабраних чланова Суда.

Надлежност Суда прве инстанце

Надлежност Суда обухвата:

1. спорове који настају у релацијама између Заједнице и њених службеника
2. спорове из области надокнаде специфичних штета по тужбама поднетим против Комисије
3. спорове настале по тужбама у вези са извршавањем правила конкуренције,
4. тужбе по основу арбитражне клаузуле јавноправног и приватноправног карактера која подносе физичка и правна лица
5. тужбе за контролу законитости које подносе физичка и правна лица; ове тужбе не могу поднети органи Уније.

Против његових одлука могу се изјавити жалбе Европском суду. Постоје 3 категорије дозвољених жалбених разлога и то: 1) због ненадлежности Суда прве инстанце, 2) због материјалне повреде права ЕУ и 3) због повреда правила поступка.

ОМБУДСМАН

Омбудсман је орган који је успостављен Уговором из Маастрихта. Именује га Европски Парламент. Овај орган прима жалбе од сваког грађанина Уније или сваког физичког или правног лица које има статутарно седиште у некој држави чланици, а које се односи на случајеве лоше управе у раду комунитарних органа или тела, са изузетком Суда правде и Првостепеног суда у вршењу њихових функција.

Лице именовано за Омбудсман за време трајања мандата не може обављати било коју другу, плаћену или неплаћену професионалну делатности. Лице које се именује мора бити квалификовано за вршење најсложенијих правних послова.

VIII ПРАВО КОНКУРЕНЦИЈЕ

Надлежности Комисије у области конкуренције су значајне из разлога могућности спречавања картелних споразума, удружења интересног карактера у разним облицима који оперативно делују у Бриселу и другим центрима ЕУ. Комисија има право да на захтев једне државе чланице или по службеној дужности испитује случајеве за које се предпоставља да је у њима наступила повреда правила конкуренције.

Забрана склапања картелних споразума

Картели су споразуми које склапају конкурентне фирме о смањењу конкуренције међу њима. По правилу су тајни споразуми и садрже договоре о фиксним ценама, подели тржишта и заштити домаћег тржишта од страних произвођача.

После успостављања WTO картели постају светски проблем. Они су проблем који перципирају у својим делатностима Министарство правде САД и ЕУ.

Чланови картела желе да продају мање производа са већим ценама, да се заштите од веће производње јер то доводи до пада цена.

Злоупотреба доминантног положаја

Злоупотребе се састоје у:

1. непосредном и посредном наметању неодговарајуће куповне и продајне цене или осталих услова размене,
2. ограничавању производње, пласмана или техничког развоја на штету потрошача,
3. примењивању неједнаких услова на исте послове са различитим партнерима стављајући их на тај начин у лошији конкурентни положај.

Доминантна позиција је таква економска моћ која омогућава фирмама да наметну услове на тржишту који их штите од стварне конкуренције.

Акција примене права конкуренције је у функцији остварења отворене тржишне економије са слободном конкуренцијом. То је један од услова да би се Унија могла успешно укључити у трокове светске привреде која подразумева висок степен конкурентности.

IX ПРАВО ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Политика у заштити животне средине постаје веома значајан фактор тек у Јединственом европском акту.

Оквири европске политике у овој области односе се на постизање следећих циљева:

1. очувању, заштити и побољшању квалитета животне средине,
2. заштити људског здравља,
3. опрезном и рационалном коришћењу природних ресурса,
4. унапређењу на међународном плану мера за суочавањем са регионалним и планетарним проблемима животне средине.

Политика Заједнице у области заштите животне средине се заснива на начелу предострожности и превентивне акције. Еколошка штета мора да буде отклоњена на извору загађења и на начелу да се загађење плаћа.

Према одредбама из ЈЕА, захтевала се једногласност приликом доношења одлука на Савету у овој области. Уговор из Мастрихта је предвидео доношење одлука квалификованом већином после поступка сарадње са Парламентом. Амстердамски уговор је заменио поступак сарадње са поступком коодлучивања на страни Парламента. Савет после тога доноси одлуку квалификованом већином. У овом уговору је наведено да се политика заштите животне средине мора интегрисати у политику Уније под називом: одрживи развој.

Нови шести Акциони програм, познат под називом Животна средина 2010, означио је неколико приоритета области и то: 1) климатске измене, 2) природа и биодиверзитет, 3) животна средина и здравље, 4) природни ресурси и отпади.

ЕУ је отишла корак даље у сфери паковања и рециклирања отпада. Донето је више директива о тим питањима. Веома је значајна директива о паковању отпада и директива која се тиче старих возила. Такође су уведени еко стандарди.

УЛОГА ДРЖАВА ЧЛАНИЦА У ИМПЛЕМЕНТАЦИЈИ ПРОПИСА ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Многе државе не извршавају обавезе из ове области у доброј мери. Уколико се стриктно не буду примењивали прописи из заштите животне средине у свим државама чланицама, неће се бити у могућности достићи ефективна заштита која је означена као један од најважнијих циљева Уније.

Комисија као заштитник Уговора настоји да обезбеди, што је могуће стриктнију примену права заштите животне средине. Комисија има право да примени мере против државе чланице, односно може случај изнети, после спровођења процедуре, пред Европски суд.

КОНВЕНЦИЈА ИЗ АРХУСА

Конвенција предвиђа нужност омогућавања приступа Суду у стварима заштите права животне средине. У овом документу први пут се повезују заштита животне средине и заштита људских права.

Х ЗАШТИТА ПРАВА ПОТРОШАЧА

Заштита потрошача одвија се на неколико поља активности и то: 1) потрошачке рекламе, 2) нерегуларни уговори, 3) квалитет производа.

Амстердамски уговор је прецизирао и детаљно одредио главне циљеве који се састоје у заштити здравља, безбедности и економских интереса потрошача, као и у уређивању њихових права на обавештавање, образовање и организовање ради одбране својих интереса. Овај члан је добио амандман којим се каже да се заштита потрошача одвија у оквирима других политика и активности Заједнице.

ЗАШТИТА ПОТРОШАЧА У СФЕРИ ИНФОРМИСАЊА

Сматрало се да је неопходна политика која ће обезбедити:

1. ефикасну заштиту против нарушавања здравља и безбедности потрошача,
2. ефикасну заштиту против угрожавања економских интереса потрошача,
3. употребу адекватних савета, помоћи и подношења притужби,
4. консултације са представницима потрошача у оквирима активности који се тичу доношења одлука из сфере њихових интереса.

ЗАШТИТА ПРАВА ПОТРОШАЧА У СФЕРИ ЗДРАВЉА И БЕЗБЕДНОСТИ

Постизање заштите права потрошача у овој сфери темељи се на неколико принципа и то:

1. роба и услуге које се нуде потрошачима морају бити у очекиваним условима и форми,
2. потрошачи морају бити информисани о својствима нуђених роба и услуга,
3. потрошачи имају право на заштиту од последица проузрокованих неисправнишћу производа,
4. додаци у храни морају се наћи на специјалној листи одобреној на основу комунитарних правила.

ЗАШТИТА ЕКОНОМСКИХ ИНТЕРЕСА ПОТРОШАЧА

Ова врста заштите права потрошача заснива се на прописима који су усаглашени са правом Уније. Значајну улогу имају следећи принципи:

1. плаћање робе мора бити изузето од злоупотребе продаваца у сфери отежаних услова кредита,
2. економски интерес потрошача мора бити заштићен од штете настале од дефектног производа,
3. презентације и промоције не могу бити дизајниране погрешно како би потрошач створио лажну слику о њима,
4. све информације везане за марку производа морају бити тачне.

ПРАВО НА АДЕКВАТНУ ПРОПАГАНДУ И РЕКЛАМУ

Директива обавезује државе да обезбеде адекватну контролу и сузбију погрешне рекламе и пропаганду, као и да обезбеде функционисање судске власти у смислу санкционисања таквих реклама и пропаганде.

ЗАШТИТА ЕКОНОМСКИХ ИНТЕРЕСА НЕАДЕКВАТНИМ УГОВОРНИМ ТЕРМИНИМА

Бројне директиве се баве лажним рекламама, рекламама и пропагандом медицинских производа, варљивим и неадекватним уговорним терминима, продајом на даљину итд.

Приватна и јавна тела призната од државе могу тражити судске забране у случајевима повреде ових права потрошача.

ОДГОВОРНОСТ ПРОИЗВОЂАЧА

Произвођач је одговоран за штете које настану због неисправности његових производа. Дефект на роби постоји ако она не поседује квалитете у погледу својстава и сигурности који се очекују у конкретним околностима. Одредбе које штите права произвођача се односе на техничке дефекте који не постоје у време пуштања у рад или циркулацију производа.

Бројне су примене националног права које су у супротности са директивама из ове области.

Савет је усвојио директиву 1992.године у којој се прописују услови за пласирање безбедних производа на тржиште. Као одговарајући производи у том смислу сматрају се они који поседују нормална и очекивана својства и не поседују било који ризик за употребу. Морају испуњавати услове који отклањају ризике по здравље и безбедност потрошача.

XI ЗАШТИТА СОЦИЈАЛНИХ ПРАВА

Посебан значај за развој социјалне политике у ЕУ имало је доношење Повеље о фундаменталним социјалним правима 1989.године од стране Европског Савета. Овај документ су прихватиле све тадашње државе чланице осим Велике Британије.

Конкретизација и уређење појединих питања из ове области била је предметом регулације у Мастрихтском уговору и Протоколу о социјалној политици уз тај уговор у којима су утврђени основи за даљи развој.

Поједина социјална права су прво била гарантована на нивоу држава чланица, а други део на комунитарном нивоу. У овом другом делу примењивали су се легислативни акти: директиве и препоруке и били су веома погодни за настанак релативно нове комунитарне регулативе. Њихова еластичност у смислу примене у државама чланицама која је омогућавала да се уважава конкретно стање у овој области код њих, постала је основна стратегија процеса хармонизације и приближавања. Та тенденција је постала основом настанка својеврсне праксе која се на почетку бавила питањима слободе кретања радника, колективног преговарања, зарада, информисаности и разноврсним формама парцитипације у управљачким псоловима.

ПРАВО НА СЛОБОДУ КРЕТАЊА

Повеља из 1989. године гарантовала је право на слободно кретање радника, које може бити ограничено једино из разлога заштите јавног реда, јавне безбедности и јавног здравља.

Право слободе кретања подразумева примену принципа недискриминације и једнаког третмана свих радника.

Спровођење у пракси једнаког третмана неминовно је повлачило питање уједначавања услова за остваривање несметаног боравка радника у свим државама чланицама и уједначавању услова за признавање диплома.

Изједначен је положај радника миграната и домицилних радника на целој територији ЕУ.

ЈЕДНАК ТРЕТМАН МУШКАРАЦА И ЖЕНА

То се односило, пре свега, на једнак третман приликом добијања посла, радних услова, социјалне заштите, образовања, стручног оспособљавања и доступности напредовања на послу.

СТРУЧНО ОСПОСОБЉАВАЊЕ

Сваком раднику је дато право да га без дискриминације остварује током читавог радног века.

ЖИВОТНИ И РАДНИ УСЛОВИ И БЕЗБЕДНОСТ И ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА

Питања безбедности на радном месту, побољшања радних услова и здравствена заштита на почетку интеграционог процеса били су у домену националног законодавства.

Европска Комисија донела је више директива и већи број других аката. Третирана су питања везана за организацију радног времена. Регулисана су питања права радника у пословима трансфера предузећа и њихове инсолвентности. Регулисано је питање заштите на раду, питање посебне заштите на раду у гранама и радним местима са посебним ризицима. Савет је 1994. године основао Европску агенцију за здравље и безбедност на раду.

СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Карактер социјалне политике први пут је био систематски уређен Социјалном повељом из 1989.године. Сви радници ЕУ морају имати одговарајућу социјалну заштиту и гарантовани ниво бенефиција. Такође је предвиђено да они радници који нису у ситуацији да поново ступе на тржиште рада, а немају довољно средстава за живот, морају имати адекватну социјалну помоћ.

Општа намера у ЕУ да се ствари у социјалној сфери подигну на виши ниво, подразумева већи степен координације националних социјалних политика.

ПРАВО НА УДРУЖИВАЊЕ

Послодавци и радници у духу добре традиције високо развијених тржишних привреда имају право да се удружују и да колективно преговарају о својим економским и социјалним интересима.

XII ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

УПРАВЉАЊЕ И ЛЕГИТИМИТЕТ У ЕУ

Велики значај има доношење одлука које се односе на глобално тржиште, међународне финансије и хуманитарно право. ЕУ има правна правила која веома утичу на живот њених грађана. То се односи на економску, социјалну, законодавну, конституционалну, спољнополитичку сферу која се умногоме мења у правцу преношења политичке одговорности са држава чланица на ЕУ.

Политички легитимитет би могли окарактерисати као капацитет система да производе и одржава уверења да је тај политички систем одговарајући за поједина друштва. Данашњи легитимитет ЕУ извире из уверења демократских држава чланица да ће у њој постићи већи степен либералне демократије. За легитимност система ЕУ потребно је да њени грађани прихватају легитимитет тог система, уз постојање неопходних предуслова и то: демократско уређење, ефикасност и сопствени идентитет.

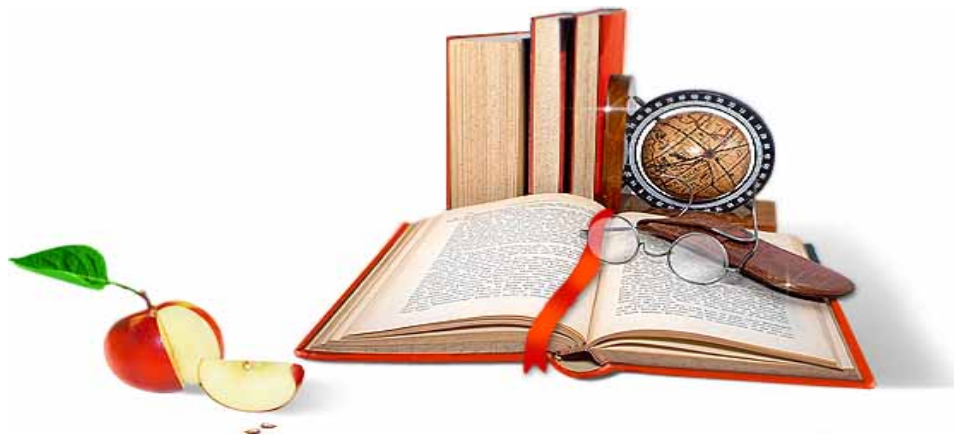
ПРОБЛЕМИ КОНСТИТУИСАЊА СИСТЕМА ПРАВА ЕУ

Централни проблем свих условно речено правних феномена насталих у оквирима ЕУ могли би формулисати питањем како и на који начин се може обезбедити њихово ефикасно извршење.

Модел управљања изнет у Уставу је у основи либералан, јер садржи елементе међувладине, федеративне и комунитарне структуре одлучивања.

BESPLATNI GOTOVI SEMINARSKI, DIPLOMSKI I MATURSKI RAD.

**RADOVI IZ SVIH OBLASTI, POWERPOINT PREZENTACIJE I DRUGI EDUKATIVNI
MATERIJALI.**

WWW.SEMINARSKIRAD.ORG

WWW.MATURSKIRADOVI.NET

WWW.MATURSKI.NET

WWW.SEMINARSKIRAD.INFO

WWW.MATURSKI.ORG

WWW.ESSAYSX.COM

WWW.FACEBOOK.COM/DIPLOMSKIRADOVI

NA NAŠIM SAJTOVIMA MOŽETE PRONAĆI SVE, BILO DA JE TO [SEMINARSKI](#), [DIPLOMSKI](#) ILI [MATURSKI](#) RAD, POWERPOINT PREZENTACIJA I DRUGI EDUKATIVNI MATERIJAL. ZA RAZLIKU OD OSTALIH MI VAM PRUŽAMO DA POGLEDATE SVAKI RAD, NJEGOV SADRŽAJ I PRVE TRI STRANE TAKO DA MOŽETE TAČNO DA ODABERETE ONO ŠTO VAM U POTPUNOSTI ODGOVARA. U BAZI SE NALAZE [GOTOVI SEMINARSKI, DIPLOMSKI I MATURSKI RADOVI](#) KOJE MOŽETE SKINUTI I UZ NJIHOVU POMOĆ NAPRAVITI JEDINSTVEN I UNIKATAN RAD. AKO U [BAZI](#) NE NAĐETE RAD KOJI VAM JE POTREBAN, U SVAKOM MOMENTU MOŽETE NARUČITI DA VAM SE IZRADI NOVI, UNIKATAN SEMINARSKI ILI NEKI DRUGI RAD RAD NA LINKU [IZRADA RADOVA](#). PITANJA I ODGOVORE MOŽETE DOBITI NA NAŠEM [FORUMU](#) ILI NA MATURSKIRADOVI.NET@GMAIL.COM